

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΩΝ
ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ
ΝΟΜΩΝ ΤΟΥ 2003 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2015 (ΑΡΘΡΑ 6.3 ΚΑΙ 6.4 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ
92/43/ΕΟΚ)**

**ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΙΑΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ
ΧΩΡΙΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΠΑΧΥΑΜΜΟ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΖΩΝΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ (ΕΖΔ) “ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΙΣ-ΓΙΑΛΙΑ – CY4000001”
ΕΙΔΙΚΗ ΖΩΝΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ (ΕΖΔ) “ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ – CY4000010”
ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΖΕΠ) “ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ - CY4000023”**

Αρ. Φακέλου

02.15.003.001

02.15.004.022.001

02.15.004.031.001

Ιούνιος, 2024

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	3
2	Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.....	4
3	Χαρακτηριστικά της περιοχής του Δικτύου Natura 2000.....	5
4	Επιπτώσεις από την υλοποίηση της ανάπτυξης στο Δίκτυο Natura 2000	8
4.1	Απώλεια Οικοτόπων	8
4.2	Απώλεια Ειδών	8
4.3	Θολερότητα.....	9
4.4	Ηχητική Ρύπανση.....	10
4.5	Συναθροιστηκές επιπτώσεις.....	10
5	Συμπεράσματα	11
6	Παραρτήματα.....	12
6.1	Παράρτημα 1: Απόψεις μελών Ad-Hoc Επιτροπής.....	12
6.2	Παράρτημα 2: Πίνακας ευθυγράμμισης απόψεων μελών Ad-hoc Επιτροπής με Έκθεση.....	13
6.3	Παράρτημα 3: Πρακτικά συνεδρίας Ad-hoc 18/05/2023.....	16

1 Εισαγωγή

Η Κυπριακή Δημοκρατία, μέσω της Διευθύντριας του Τμήματος Δημοσίων Έργων (ΔΤΔΕ, Υπεύθυνος Συντονιστής) που υπάγεται στο Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, ανέθεσε την εκπόνηση της μελέτης προστασίας και βελτίωσης του παραλιακού μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο.

Την 07.12.2018 υπεβλήθη η Έκθεση Προμελέτης/ Μελέτη Υφιστάμενης Κατάστασης. Την 09.01.2019 η Επιτροπή παρακολούθησης απέστειλε σχόλια και παρατηρήσεις, επί της υποβληθείσας Έκθεσης Προμελέτης, τα οποία ελήφθησαν υπόψη και υποβλήθηκε ξανά η Έκθεση την 14.01.2019. Την 19.12.2019 υπεβλήθη η Έκθεση Προτάσεων/ Υπαλλακτικών Λύσεων. Μετά από τα σχόλια και παρατηρήσεις της Επιτροπής παρακολούθησης, η Έκθεση αναθεωρήθηκε και υποβλήθηκε ξανά την 07.05.2020. Μετά την πραγματοποίηση της Δεύτερης Δημόσιας Παρουσίασης της 10ης Σεπτεμβρίου 2020, συγκεντρώθηκαν αιτήματα/παρατηρήσεις οι οποίες λήφθηκαν υπόψη και έγινε δεύτερη αναθεώρηση της Έκθεσης, η οποία υποβλήθηκε την 12/01/2021. Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κατατέθηκε στις 12 Ιουλίου 2021 και η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στις 06 Φεβρουαρίου 2023.

Σύμφωνα με τους Όρους Εντολής της Σύμβασης, οι αντικειμενικοί σκοποί/στόχοι της ευρύτερης μελέτης του έργου είναι:

1. Η μελέτη έχει ως κύριο στόχο να καθοριστεί η αναθεωρημένη στρατηγική για την ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης με την προστασία της ακτής από τη διάβρωση και τη βελτίωση της ποιότητας της παραλίας ούτως ώστε να είναι συμβατή με τουριστικές χρήσεις και χρήσεις αναψυχής και να παρέχει κυρίως τις απαραίτητες ασφαλείς συνθήκες χρήσης της ακτής από τους λουόμενους. Θα πρέπει όμως οι επεμβάσεις που θα απορρέουν από την στρατηγική να είναι προσαρμοσμένες στο φυσικό ανάγλυφο, στην κλίμακα της περιοχής και φυσικά με σεβασμό στο περιβάλλον.

2. Στόχος της μελέτης είναι να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης σε ολόκληρο το μήκος της περιοχής μελέτης με την εξέταση εναλλακτικών σχεδίων διαχείρισης και προσδιορισμού του βέλτιστου σχεδίου προστασίας και βιώσιμης ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης. Τα μέτρα και τα έργα προστασίας και βελτίωσης της ακτής που θα προταθούν θα πρέπει να επιφέρουν τις ελάχιστες δυνατές επιπτώσεις στο περιβάλλον και να βρίσκονται μέσα στα πλαίσια των αρχών της Αειφόρου Ανάπτυξης.

3. Επίσης, στα πλαίσια των στόχων της μελέτης αυτής περιλαμβάνεται και η οποιαδήποτε αναδιάταξη ή/και κατασκευή επιπλέον παράκτιων έργων απαιτηθεί ούτως ώστε να υπάρξει βελτίωση/αύξηση της ασφάλειας των χρηστών του θαλάσσιου χώρου, ασφαλή χρήση της ακτής, αύξηση της αποδοτικότητας της παρούσας λειτουργίας τους και ισοκατανομή της άμμου στο σύνολο της περιοχής μελέτης. Σε περίπτωση απομάκρυνσης υφιστάμενων έργων προστασίας θα πρέπει να προηγηθεί η λήψη άλλων μέτρων, για αποφυγή προβλημάτων σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις και στις γειτνιάζουσες περιοχές.

Η χωροθέτηση του έργου σε σημεία βρίσκεται εντός, γειτνιάζει ή είναι πλησίον των περιοχών του Δικτύου Natura 2000:

- Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «Περιοχή Πόλις-Γιαλιά» με κωδικό CY4000001, επειδή περιλαμβάνει σημαντικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I και φιλοξενεί σημαντικά είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ
- Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «Χερσόνησος Ακάμα» με κωδικό CY4000010, επειδή περιλαμβάνει σημαντικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I και φιλοξενεί σημαντικά είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ
- Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» με κωδικό CY4000023, επειδή φιλοξενεί είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος I της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και άλλα σημαντικά μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας.

2 Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης κατατέθηκε τον Φεβρουάριο 2023 και η Ad-Hoc επιτροπή εξέτασε το θέμα σε συνεδρία στις 18 Μαΐου 2023. Η Επιτροπή απαρτιζόταν από εκπρόσωπους του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Δασών, του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ), του Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου και του Κυπριακού Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cyprica).

Για την διαμόρφωση των συμπερασμάτων, έχουν ληφθεί υπόψη τα ακόλουθα:

- Τα στοιχεία του Έντυπου πληροφοριών που αφορούν τα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) καθώς και σε άλλα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής
- Οι εξειδικευμένες γνώσεις και οι απόψεις των μελών της Επιτροπής. Γραπτές απόψεις στάλθηκαν από την ΟΠΟΚ και τον Πτηνολογικό Σύνδεσμο Κύπρου. Επισυνάπτονται επίσης τα Πρακτικά της Συνεδρίας της Ad-hoc επιτροπής που έγινε στις 18/05/2023
- Οι δυνητικές άμεσες και έμμεσες αρνητικές επιπτώσεις του έργου στην περιοχή, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά τη λειτουργία του
- Οι αθροιστικές και συσσωρευτικές επιπτώσεις από άλλα έργα στην περιοχή
- Το Διαχειριστικό Σχέδιο της *Ειδικής Ζώνης Διαχείρισης “Περιοχής Πολις-Γιαλιά”, Ειδικής Ζώνης Διαχείρισης “Χερσόνησος Ακάμα”* και της Ζώνης Ειδικής Προστασίας *“Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”*,
- Τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων του της *Ειδικής Ζώνης Διαχείρισης “Περιοχής Πολις-Γιαλιά”,* Ειδικής Ζώνης Διατήρησης *“Χερσόνησος Ακάμα”* και

της Ζώνη Ειδικής Προστασίας “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”

3 Χαρακτηριστικά της περιοχής του Δικτύου Natura 2000

Σύμφωνα με το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων (Standard Data Forms) τα είδη και οικοτόποι χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 (ΕΖΔ) «Περιοχή Πολις-Γιαλιά»,

Πίνακας 1: Τύποι οικοτόπων της περιοχής CY4000001 - Περιοχή Πολις-Γιαλιά (ΕΖΔ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
1.	1110	Αμμοσύρσεις που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους
2.	1120*	Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Ποσειδωνία (<i>Posidonia oceanica</i>)
3.	1210	Μονοετής βλάστηση της παλιρροιακής ζώνης
4.	1310	Πρωτογενής βλάστηση με <i>Salicornia</i> και άλλα μονοετή είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών
5.	2110	Πρωτογενείς κινούμενες θίνες
6.	2210	Σταθερές θίνες των παραλίων με <i>Crucianellion maritimae</i>
7.	2230	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Malcolmietalia</i>
8.	2240	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Brachypodietalia</i>
9.	2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (<i>Pistacio-Rhamnetalia</i> , <i>Cisto-Micromerietea</i>)
10.	92D0	Παραποτάμιοι θαμνώνες (<i>Nerio-Tamaricetea</i>)
11.	CY02	Καλαμώνες και κοινότητες υψηλών βούρλων (<i>Phragmition australis</i> , <i>Scirpion maritimi</i>)
12.	CY05	Γυμνές αμμώδεις εκτάσεις – θέσεις φωλεοποίησης χελώνων

Πίνακας 2: Είδη πανίδας της περιοχής CY4000001 - Περιοχή Πολις-Γιαλιά (ΕΖΔ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
Θηλαστικά		
1.	1310	<i>Miniopterus schreibersii</i>
2.	4002	<i>Rousettus aegyptiacus</i>
3.	1349	<i>Tursiops truncatus</i>
Ερπετά		
1.	1224	<i>Chelonia mydas</i>
2.	1227	<i>Caretta caretta</i>

Σύμφωνα με τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (Standard Data Forms) τα είδη και οικοτόποι χαρακτηρισμού των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΕΖΔ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023) είναι τα ακόλουθα (Πίνακας 1, Πίνακας 2 και Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Τύποι οικοτόπων των περιοχών CY4000010 - Χερσόνησος Ακάμα (ΕΖΔ) και CY4000023 - Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
1.	1110	Αμμοσύρσεις που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους
2.	1120*	Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Ποσειδωνία (<i>Posidonia oceanica</i>)
3.	1170	Ύφαλοι
4.	1210	Μονοετής βλάστηση της παλιρροιακής ζώνης
5.	1240	Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση Αγγειοσπέρμων
6.	2110	Πρωτογενείς κινούμενες θίνες
7.	2190	Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών
8.	2230	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Malcolmieta</i>
9.	2240	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Brachypodietalia</i>
10.	2250*	Λόχμες με αοράτους (<i>Juniperus</i>) σε αμμοθίνες
11.	2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (<i>Pistacio-Rhamnietalia</i> , <i>Cisto-Micromerietea</i>)
12.	3140	Σκληρά oligo-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών με <i>Chara spp</i>
13.	3170*	Μεσογειακά εποχιακά λιμνία
14.	5210	Δενδρώδεις θαμνώνες με <i>Juniperus spp.</i>
15.	5330	Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεππικοί θαμνώνες με
16.	5420	Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (<i>Cisto- Micromerietea</i>)
17.	6220*	Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (<i>Thero- Brachypodietea</i>)
18.	62B0*	Σερπεντινόφιλα λιβάδια της Κύπρου
19.	8210	Χασμοφυτική βλάστηση ασβεστολιθικών βράχων
20.	8220	Χασμοφυτική βλάστηση πυριγενών βράχων
21.	8310	Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
22.	8330	Θαλάσσια σπήλαια εξ'ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας
23.	9290	Δάση κυπαρίσσου
24.	92C0	Παρόχθια δάση ανατολικής πλατάνου (<i>Platanion orientalis</i>)

25.	92D0	Παραποτάμιοι θαμνώνες (<i>Nerio-Tamaricetea</i>)
26.	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>
27.	93A0	Δασικές συστάδες της <i>Quercus infectoria</i>
28.	9540	Δάση τραχείας πεύκης (<i>Pinus brutia</i>)
29.	9560*	Δάση <i>Juniperus phoenicea</i>

Πίνακας 4: Είδη χλωρίδας των περιοχών CY4000010 - Χερσόνησος Ακάμα (ΕΖΔ) και CY4000023 - Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
1.	2250	<i>Centaurea akamantis</i>
2.	4082	<i>Crepis pusilla</i>
3.	2329	<i>Ophrys kotschyi</i>
4.	2210	<i>Phlomis cypria</i> ssp. <i>occidentalis</i>
5.	2298	<i>Tulipa cypria</i>

Πίνακας 5: Είδη πανίδας των περιοχών CY4000010 - Χερσόνησος Ακάμα (ΕΖΔ) και CY4000023 - Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
Θηλαστικά		
4.	1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
5.	1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
6.	1305	<i>Rhinolophus euryale</i>
7.	1306	<i>Rhinolophus blasii</i>
8.	1307	<i>Myotis blythii</i>
9.	1310	<i>Miniopterus schreibersii</i>
10.	4002	<i>Rousettus aegyptiacus</i>
11.	1349	<i>Tursiops truncatus</i>
12.	1366	<i>Monachus monachus</i>
Ερπετά		
3.	1224	<i>Chelonia mydas</i>
4.	1227	<i>Caretta caretta</i>
Ασπόνδυλα		
1.	1078	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
2.	4023	<i>Propomacrus cypriacus</i>
Πτηνά		

1.	A093	<i>Aquila fasciatus</i>
2.	A024	<i>Ardeola ralloides</i>
3.	A231	<i>Coracias garrulus</i>
4.	A026	<i>Egretta garzetta</i>
5.	A103	<i>Falco peregrinus</i>
6.	A514	<i>Grus virgo</i>
7.	A230	<i>Merops apiaster</i>
8.	A467	<i>Oenanthe cyprica</i>
9.	A032	<i>Plegadis falcinellus</i>
10.	A468	<i>Sylvia melanothorax</i>
11.		Μεταναστευτικά Αρπακτικά - Migratory raptors

4 Επιπτώσεις από την υλοποίηση της ανάπτυξης στο Δίκτυο Natura 2000

Δυνητικές επιπτώσεις που μπορεί να εμφανιστούν κατά την κατασκευή αλλά και κατά την λειτουργία της ανάπτυξης αναφέρονται πιο κάτω.

Πιθανές είναι και οι συσσωρευτικές επιπτώσεις από τη συνολική ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή.

4.1 Απώλεια Οικοτόπων

Κατά την κατασκευή του έργου υπάρχει δυνητική απώλεια λιβαδιών Ποσειδωνίας λόγω αγκυροβόλησης των σκαφών που θα ασχολούνται με την κατασκευή.

Κατά την κατασκευή αλλά και κατά την λειτουργία του έργου δυνητικά να αφαιρεθούν εκτάσεις λιβαδιών Ποσειδωνίας στα σημεία που θα τοποθετηθούν οι κυματοθραύστες.

Ο μελετητής συστήνει τα ακόλουθα μέτρα μετριασμού:

- Να δημιουργηθεί σχέδιο που να δεικνύει ευκρινώς το χώρο αγκυροβόλησης σκαφών κατά το στάδιο κατασκευής και λειτουργίας του έργου. Για την επιλογή του χώρου πρέπει να ληφθεί υπόψη η αποφυγή επηρεασμού υφάλων, λιβαδιών Ποσειδωνίας και άλλης θαλάσσιας βλάστησης. Το σχέδιο θα πρέπει να εγκριθεί από το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών.

4.2 Απώλεια Ειδών

Η κύρια επίπτωση που αναμένεται από την δημιουργία κυματοθραυστών είναι η μείωση του πληθυσμού των χελωνών οι οποίες γεννούν στην περιοχή.

Η μείωση δυνητικά να προκληθεί από την μετατόπιση της ωτοκίας από το σημείο το οποίο θα χρησιμοποιούσε μία χελώνα για την απόθεση των αυγών. Έχοντας υπόψη ότι οι χελώνες δύσκολα αλλάζουν θέση ωτοκίας, αυτό θα έχει αρνητικές επιπτώσεις

στο είδος. Επιπρόσθετα αν ένα μεγάλο κομμάτι της ευρύτερης περιοχής έχει κυματοθραύστες οποιαδήποτε δυνητική μετατόπιση θα είναι ακόμη πιο δύσκολη.

Επιπρόσθετα, υπάρχει κίνδυνος για τα νεογνά στην προσπάθεια τους να βγουν προς την θάλασσα, όπου μπορεί να εγκλωβιστούν στους κυματοθραύστες, να βγουν πάνω στους κυματοθραύστες και να είναι επιρρεπής σε θηρευτές ή να χρησιμοποιήσουν αρκετή ενέργεια στην προσπάθεια τους να αποφύγουν τους κυματοθραύστες αυξάνοντας και πάλι τον κίνδυνο θήρευσης.

Οι κυματοθραύστες δημιουργούν καινούριο οικότοπο όπου μπορούν να τύχουν χρήσης από θηρευτές αυξάνοντας και πάλι την θνησιμότητα των νεογνών.

Μείωση του πληθυσμού μπορεί να προκληθεί και από την μείωση της περιοχής η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ωτοκία, λόγω της διάβρωσης. Οι κυματοθραύστες χρησιμοποιούνται για την μείωση της διάβρωσης, κάτι το οποίο πετυχαίνουν στα σημεία μπροστά από τους κυματοθραύστες, αλλά προκαλούν διάβρωση στα σημεία τα οποία δεν είναι μπροστά από τους κυματοθραύστες. Έχοντας το πιο πάνω υπόψη μερικά σημεία θα έχουν περισσότερη απόθεση και χώρο για ωτοκία και άλλα θα έχουν λιγότερο. Εφόσον οι χελώνες είναι είδος το οποίο χρησιμοποιεί περίπου το ίδιο σημείο για ωτοκία κάθε φορά, αυτό σημαίνει ότι ένα μέρος των χελωνών θα πρέπει να βρει εναλλακτικά σημεία απόθεσης.

Επίσης με την χρήση των κυματοθραυστών αναμένεται ότι σημειακά θα αυξηθεί η έκταση ωφέλιμης παραλίας και την χρήση της από ανθρώπους και ως αποτέλεσμα θα αυξηθεί η ανθρώπινη παρουσία και όχληση προς τα είδη.

Τα πιο πάνω έχουν αναφερθεί και ελεγχθεί βιβλιογραφικά από την εμπειρογνώμονα η οποία ετοίμασε το κομμάτι της μελέτης που σχετίζεται με τα είδη χελωνών, και δεν προτείνονται μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων.

4.3 Θολερότητα

Κατά την εγκατάσταση των κυματοθραυστών ενδέχεται να δημιουργηθούν πλούμια αιωρούμενων ιζημάτων στον βυθό και στην επιφάνεια της θάλασσας.

Αυτό μπορεί να επηρεάσει είδη χλωρίδας όπως το είδος του οικότοπου προτεραιότητας *Posidonia oceanica* μειώνοντας την παραγωγικότητα του.

Τα υψηλά επίπεδα αιωρούμενου υλικού μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση του ποσοστού θνησιμότητας της βενθικής πανίδας λόγω απόφραξης των μηχανισμών τροφοδοσίας τους, ή και πνιγμό ειδικά σε οργανισμούς που τρέφονται με φίλτρο, όπως μύδια, στρείδια και άλλα δίθυρα.

Περεταίρω, μια αύξηση του ιζηματοποιημένου υλικού στη βάση ειδών χλωρίδας μπορεί να οδηγήσει σε θανάτωση των βλαστών.

Ο μελετητής συστήνει τα ακόλουθα μέτρα μετριασμού:

- Η περίοδος εκτέλεσης των έργων να συμπίπτει με καλές κλιματικές συνθήκες όπου επικρατούν χαμηλής έντασης και δυτικής κατεύθυνσης ρεύματα.
- Τοποθέτηση ρευματογράφων για καταγραφή δεδομένων, ταχύτητας ρευμάτων και θολερότητας νερού και καθορισμός ανώτατων ορίων, τα οποία όταν ξεπεραστούν να σταματά η εκβάθυνση. Η παρακολούθηση θα πρέπει να γίνεται σε εικοσιτετράωρη βάση με ηλεκτρονικά μέσα (online) και σε πραγματικό χρόνο, ενώ θα πρέπει να ενημερώνονται για τη διακύμανση των

τιμών το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών σε εβδομαδιαία βάση. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να περιορίζονται άμεσα οι εργασίες σε περιόδους υψηλών επιπέδων διασποράς ιζημάτων.

- Τοποθέτηση διχτυών συγκράτησης των αιωρούμενων ιζημάτων (silt curtains) τα οποία θα περιορίζουν τη διασπορά των ιζημάτων ελέγχοντας έτσι τη θολερότητα.

4.4 Ηχητική Ρύπανση

Οι διεργασίες τοποθέτησης των κυματοθραυστών ενδέχεται να δημιουργήσουν θόρυβο. Δυνητικές επιπτώσεις θα αφορούν κυρίως την απομάκρυνση της ιχθυοπανίδας (τοπικά) ενώ θα είναι βραχυπρόθεσμες, εφόσον με το πέρασμα των εργασιών θα επανέλθουν.

Ο μελετητής συστήνει τα ακόλουθα μέτρα μετριασμού:

- Σταδιακή και ήπια έναρξη των εργασιών έτσι ώστε να επιτραπεί σε οποιοδήποτε θαλάσσιο είδος να απομακρυνθεί από την περιοχή πριν δημιουργηθούν υψηλότερα επίπεδα θορύβου.
- Παρατήρηση της επιφάνειας της θάλασσας (ίσως από θαλάσσιο βιολόγο) κατά τη διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών για να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχουν χελώνες ή θαλάσσια θηλαστικά σε απόσταση 1.5 χιλιομέτρων από το χώρο κατασκευής του έργου.
- Ενδεχόμενη χρήση κουρτινών με φυσαλίδες (Bubble curtains) οι οποίες χρησιμοποιούνται συνήθως για τη μείωση των εκπομπών ακουστικής ενέργειας από πηγές μεγάλου πλάτους. Το σύστημα που θα αποφασιστεί να χρησιμοποιηθεί καθώς και η διάταξη θα λαμβάνουν υπόψη τα επικρατούντα ρεύματα καθώς και τις επικρατούσες ή προβλεπόμενες καιρικές συνθήκες και θα τροποποιούνται ανάλογα. Ο βασικός σχεδιασμός και οι προδιαγραφές των κουρτινών θα πρέπει να κοινοποιούνται στο Τμήμα Περιβάλλοντος πριν την έναρξη των εργασιών ώστε να τύχουν έγκρισης.

4.5 Συναθροίστηκες επιπτώσεις

Παρόλο που οι κυματοθραύστες είναι θαλάσσιο έργο, μπορούν να επηρεάσουν και το χερσαίο κομμάτι με την αύξηση της ωφέλιμης παραλίας και την χρήση της από ανθρώπους και ως αποτέλεσμα θα αυξηθεί η ανθρώπινη παρουσία και όχληση προς τα είδη. Σε συνέργεια με τον υφιστάμενο παραλιακό πεζόδρομο που έχει κατασκευαστεί στην περιοχή, η αύξηση της ανθρώπινης παρουσίας δυνητικά να έχει πρόσθετες επιπτώσεις.

Η περιοχή έχει υφιστάμενους κυματοθραύστες με λιμανάκι τα οποία προσθέτουν στην πίεση της περιοχής και προσθέτουν στις συναθροιστικές επιπτώσεις. Οι υφιστάμενοι κυματοθραύστες ήταν σε σημείο που οι επιπτώσεις του αξιολογήθηκαν ως μη σημαντικές, όμως με την πρόσθεση και άλλων κυματοθραυστών οι αθροιστικές επιπτώσεις θα είναι σημαντικές.

Επιπρόσθετα υπάρχει ήδη μεγάλη πίεση προς την περιοχή λόγω παράνομων επεμβάσεων στην ζώνη προστασίας της παραλίας, εφαιπτόμενες τουριστικές και οικιστικές αναπτύξεις, υφιστάμενα νόμιμα και παράνομα κέντρα εστίασης και

αναψυχής, οργανωμένες παραλίες παροχής υπηρεσιών λουόμενων και υφιστάμενοι κυματοθραύστες από τη δημοτική πλαζ μέχρι τον κατασκηνωτικό χώρο στον ευκαλυπτώνα του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς.

5 Συμπεράσματα

Όπως αναφέρεται πιο πάνω η παραλία της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 «Περιοχή Πόλις-Γιαλιά» είναι πάρα πολύ σημαντική για την ωοτοκία των χελωνών *Caretta caretta* και *Chelonia mydas*. Ως εκ τούτου η ακεραιότητα της περιοχής είναι σημαντική για την προστασία των ειδών αυτών.

Η δημιουργία κυματοθραυστών έχει υψηλό κίνδυνο για επηρεασμό της περιοχής και του είδους λόγω των επιπτώσεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο 4. Επιπρόσθετα υπάρχουν και οι δυνητικές επιπτώσεις στα υπόλοιπα είδη και οικοτόπους που αναφέρονται, περιλαμβανομένου οικοτόπου προτεραιότητας.

Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης έχει καταδείξει ότι το έργο δυνητικά θα επηρεάσει την ακεραιότητα των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και δεν συνιστάται η υλοποίηση του.

Διαφαίνεται ότι ακόμη και να μην γίνουν έργα εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, δεν αποκλείεται ο επηρεασμός των περιοχών εάν δημιουργηθούν κυματοθραύστες πλησίον των περιοχών, εφόσον μετατοπίζουν το πρόβλημα της διάβρωσης στις διπλάνες περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι τα παράκτια και θαλάσσια τμήματα των ΕΖΔ και ΖΕΠ θα επηρεαστούν αρνητικά ακόμη και αν δεν έχουν έργα εντός των ορίων τους.

Επίσης, οι χελώνες κάνουν χρήση όλου του παραλιακού μετώπου εντός και εκτός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000, άρα οι επιπτώσεις είναι πιθανές και από κυματοθραύστες εκτός της περιοχής. Το ίδιο ισχύει και για τον οικοτόπο προτεραιότητας 1120* όπου θα υπάρχει απώλεια του οικοτόπου αφού βρίσκεται και εκτός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000.

Επιπρόσθετα η μελέτη δεν αξιολογεί επαρκώς τις επιπτώσεις προς το είδος *Monachus monachus*, έχοντας υπόψη ότι χρησιμοποιεί την ευρύτερη περιοχή μελέτης και χρησιμοποιεί σπηλιά πλησίον του έργου.

Με βάση τα πιο πάνω το έργο αξιολογείται ότι θα έχει αρνητικές, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους της περιοχής, και για αυτό δεν μπορεί να προχωρήσει η υλοποίηση του έργου.

Τμήμα Περιβάλλοντος

Μάιος, 2024

6 Παραρτήματα

6.1 Παράρτημα 1: Απόψεις μελών Ad-Hoc Επιτροπής

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ (ΜΚΟ)

Γεωργίου Σεφέρη 4B, 1076 Λευκωσία | Τ.Θ. 28539, 2080 Λευκωσία | Τηλέφωνο: 22 313750 & 22 879240
Τηλεομοιότυπο: 22 879241 | Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@opok.org.cy | Ιστοσελίδα: www.opok.org.cy

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Email: info@opok.org.cy

Λευκωσία, 30 Μαΐου 2023

Προς:

Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος

Κοινοποίηση:

Προϊστάμενη Τομέα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Βιοποικιλότητας Τμήματος Περιβάλλοντος

Προϊστάμενη Τομέα Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τμήματος Περιβάλλοντος

Μέλη Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα:

Συνεδρία Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση που έγινε στις 18.05.2023 – Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο – Τοποθέτηση Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, επιθυμούμε να αναφέρουμε τα ακόλουθα ως εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ) στην Ad-hoc Επιτροπή για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση:

1. Περιγραφή προτεινόμενου έργου και οριοθέτηση περιοχής χωροθέτησης

Σύμφωνα με τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την προστασία και βελτίωση του παραλιακού μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο, η οποία εκπονήθηκε τον Μάιο 2021 (σελ. 4-5, 130-131 και 153), καθώς και τα Συμπληρωματικά / Διευκρινιστικά Στοιχεία ΣΜΠΕ (σελ. 6-8)¹, η περιοχή μελέτης του προτεινόμενου έργου χωρίζεται στις ακόλουθες πέντε (5) υποπεριοχές και περιλαμβάνει τα ακόλουθα έργα:

Υποπεριοχή 1:

Η υποπεριοχή 1 εκτείνεται από το ανατολικό όριο της περιοχής Χάλαβρο μέχρι τη φυσική προεξοχή της ακτογραμμής, ανατολικά του κατασκηνωτικού χώρου στον ευκαλυπτώνα του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς. Ειδικότερα, στην υποπεριοχή 1 προτείνεται η κατασκευή εννιά (9) αποσπασμένων κυματοθραυστών, οι οποίοι χωροθετούνται από το ανατολικό όριο της περιοχής Χάλαβρο μέχρι το δυτικό όριο των λιμενικών εγκαταστάσεων στο Λατσί, κατά μήκος της ακτογραμμής της Κοινότητας Νέου Χωριού Πάφου. Σημειώνεται ότι στο υπόλοιπο τμήμα της υποπεριοχής 1, από το ανατολικό όριο των λιμενικών εγκαταστάσεων στο Λατσί μέχρι τη φυσική προεξοχή της ακτογραμμής, ανατολικά του κατασκηνωτικού χώρου στον ευκαλυπτώνα του Δήμου

¹ Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος – Τμήμα Περιβάλλοντος. Στρατηγική Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΣΕΠΕ) – Αρχείο Σχεδίων / Προγραμμάτων > Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο. Πληροφορίες Σχεδίου - Αριθμός: 2021-006-0 – Αριθμός Φακέλου: 06.19.001.03.02.01 - Περιγραφή: ΣΜΠΕ για την προστασία και βελτίωση του παραλιακού μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο - Επαρχία: Πάφος - Περιοχή: Νέο Χωριό Πάφου – Αρμόδια Αρχή: Διευθυντής Τμ. Δημοσίων Έργων – Ημερομηνία Επιστολής: 12-07-2021. [Πρόσβαση](#).

Πόλις Χρυσοχούς, έχουν ήδη κατασκευαστεί δεκατέσσερις (14) κυματοθραύστες μεταξύ 2009 και 2019. Συγκεκριμένα, οι τέσσερις (4) από τους υφιστάμενους κυματοθραύστες κατασκευάστηκαν το 2009 (Φάση Α) και οι υπόλοιποι δέκα (10) από τους υφιστάμενους κυματοθραύστες κατασκευάστηκαν μεταξύ 2018-2019 (Φάση Β)². Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι δέκα (10) από τους δεκατέσσερις (14) υφιστάμενους κυματοθραύστες (Φάση Β) χωροθετούνται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων *Caretta caretta στον κατασκηνωτικό χώρο του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς (Polis Camping) και στα ανατολικά απέχουν περίπου 650-700 μέτρα από το νοτιοδυτικό άκρο της Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001). Παρόλα αυτά, σημειώνεται ότι η κατασκευή των δεκατεσσάρων (14) υφιστάμενων κυματοθραυστών εγκρίθηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος και υλοποιήθηκε από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, χωρίς να υποβληθεί εκ των προτέρων σε Δέουσα Εκτίμηση / Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση στα αντικείμενα προστασίας (είδη και ενδιαιτήματα) και στους στόχους διατήρησης της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001). Η υποπεριοχή 1 δεν εμπίπτει εντός προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000. Ωστόσο, οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες στα δυτικά απέχουν περίπου 100-150 μέτρα από το βορειοανατολικό άκρο της Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), του Κρατικού Δάσους Χάλαβρο / Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα και κυρίως της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής (ΘΠΠ) Χάλαβρο, στην οποία απαγορεύεται η αλιεία με οποιοδήποτε τρόπο και η διέλευση σκαφών ή άλλων πλωτών μέσων για λόγους προστασίας των αλιευτικών πόρων και των υδρόβιων οργανισμών. Ειδικότερα, η ΘΠΠ Χάλαβρο αποτελεί βιότοπο της Μεσογειακής φώκιας, καθότι περιλαμβάνει ένα σημαντικό καταφύγιο και κατάλληλο ενδιαιτήμα (σπήλαιο αναπαραγωγής, γαλουχίας και ξεκούρασης) του παγκοσμίως κινδυνεύοντος είδους προτεραιότητας **Monachus monachus* στην Κύπρο³. Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι ολόκληρη η θαλάσσια περιοχή από το Ακρωτήρι Αρναούτης μέχρι το ανατολικό άκρο της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), η οποία εκτείνεται μέχρι 200 μέτρα βάθος, περιλαμβάνεται στη Σημαντική Περιοχή για τα Θαλάσσια Θηλαστικά Ακάμας και Κόλπος Χρυσοχούς (Akamas and Chrysochou Bay Important Marine Mammal Area – IMMA). Η εν λόγω περιοχή καθορίστηκε στα πλαίσια των εργασιών της Παγκόσμιας Επιτροπής για τις Προστατευόμενες Περιοχές, της Επιτροπής για την Επιβίωση των Ειδών και της Διεθνούς Επιτροπής για τις Προστατευόμενες Περιοχές για τα Θαλάσσια Θηλαστικά της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (International Union for the Conservation of Nature – IUCN, World Commission on Protected Areas – WCPA, Species Survival Commission – SSC, International Committee on Marine Mammal Protected Areas – ICMMPA). Συγκεκριμένα, η εν λόγω περιοχή αναγνωρίστηκε μεταξύ 2016-2017 από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, καθότι πληροί τα σχετικά κριτήρια (Criterion A: Species or Population Vulnerability, Criterion C: Key Life Cycle Activities, Sub-criterion 1: Reproductive Areas) για το παγκοσμίως κινδυνεύον είδος προτεραιότητας **Monachus monachus*⁴. Με βάση τα πιο πάνω, η υποπεριοχή 1 εμπίπτει εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Θαλάσσια Θηλαστικά Ακάμας και Κόλπος Χρυσοχούς. Πέραν των πιο

² Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος – Τμήμα Περιβάλλοντος. Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον – Αρχείο Έργων > Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) για την Προστασία και Βελτίωση της Ακτής Κόλπου Χρυσοχούς (Φάση Α & Β) – Συμπληρωματικά Στοιχεία Κατασκευής Κυματοθραυστών στον Κόλπο Χρυσοχούς (Δ/ντρια Δ.Ε. αρ. Φακ. 06.19.001.05, ημερ.14/9/2015). Πληροφορίες Έργου – Αριθμός Έργου: 2004-043-1 – Αριθμός Φακέλου: 35/92/ΕΜΠ – Περιγραφή: ΜΕΕΠ για την προστασία και βελτίωση της ακτής κόλπου Χρυσοχούς ΜΕΕΠ για την προστασία και βελτίωση της ακτής κόλπου Χρυσοχούς (Φάση Α & Β) – Συμπληρωματικά στοιχεία κατασκευής κυματοθραυστών στον κόλπο Χρυσοχούς (Δ/ντρια Δ.Ε. αρ. Φακ. 06.19.001.05, ημερ.14/9/2015) – Είδος: Μελέτη Επιπτώσεων – Επαρχία: Πάφος – Αρμόδια Αρχή: Διευθυντής Τμ. Δημοσίων Έργων – Ημερομηνία Επιστολής: 23-04-2004 – Ημερομηνία Ολοκλήρωσης: 01-09-2004. [Πρόσβαση](#).

³ Κανονιστική Διοικητική Πράξη (ΚΔΠ) 414/2021. Το περί Απαγόρευσης της Αλιείας και της Διέλευσης Σκαφών στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή «Χάλαβρο», του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας Χερσόνησος Ακάμα, Διάταγμα του 2021. Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα ΙΙΙ, Μέρος 1, Αριθμός 5609, Ημερομηνία 08.10.2021, σελ. 3051-3053. [Πρόσβαση](#).

Κανονιστική Διοικητική Πράξη (ΚΔΠ) 91/2023. Το περί Απαγόρευσης της Αλιείας και της Διέλευσης Σκαφών στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή «Χάλαβρο», του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας Χερσόνησος Ακάμα, Διάταγμα του 2023. Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα ΙΙΙ, Μέρος 1, Αριθμός 5787, Ημερομηνία 24.03.2023, σελ. 1001-1002. [Πρόσβαση](#).

⁴ International Union for the Conservation of Nature (IUCN) – Marine Mammal Protected Areas Task Force (MMPATF). 2017. *Akamas and Chrysochou Bay Important Marine Mammal Area (IMMA)*. Full Accounts of Mediterranean IMMA Factsheet. IUCN Joint Species Survival Commission (SSC) / World Commission on Protected Areas (WCPA) / MMPATF. [Πρόσβαση](#).

πάνω, σημειώνεται ότι, με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες στα δυτικά απέχουν περίπου 650-700 μέτρα από την παραλία ωτοκίας των ειδών προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* στον Ασπρόκρεμμο (Asprokremmos), ενώ παράλληλα οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες στα ανατολικά χωροθετούνται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στο Λατσι (Latsi).

Υποπεριοχή 2:

Η υποπεριοχή 2 εκτείνεται από τη φυσική προεξοχή της ακτογραμμής ανατολικά του κατασκηνωτικού χώρου στον ευκαλυπτώνα Πόλις Χρυσοχούς έως το δυτικό όριο της ακτογραμμής της Κοινότητας Αργάκας. Η υποπεριοχή 2 εμπίπτει εξ ολοκλήρου εντός της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και για την ακρίβεια περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία (3) από τα συνολικά πέντε (5) τμήματα της προστατευόμενης περιοχής⁵: (1) το τμήμα Natura μήκους 1,635 μ., (2) το τμήμα Πόλις (Polis) μήκους 1,500 μ. και (3) το τμήμα Λίμνη (Limni) μήκους 500 μ. Ειδικότερα, στην υποπεριοχή 2 προτείνεται η κατασκευή δεκατριών (13) αποσπασμένων κυματοθραυστών, από το ανατολικό όριο του κατασκηνωτικού χώρου στον ευκαλυπτώνα Πόλις Χρυσοχούς μέχρι το ανατολικό όριο του τμήματος Natura της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), όπου χωροθετείται το έργο “Blue Bay Villas”. Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες εφάπτονται στα δυτικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στον κατασκηνωτικό χώρο του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς (Polis Camping) και χωροθετούνται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* στο τμήμα Natura της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001). Παράλληλα, εφάπτονται στα ανατολικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στο τμήμα Πόλις (Polis) της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001). Η υποπεριοχή 2 εμπίπτει επίσης εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Θαλάσσια Θηλαστικά Ακάμας και Κόλπος Χρυσοχούς, η οποία αναγνωρίστηκε μεταξύ 2016-2017 από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, καθότι πληροί τα σχετικά κριτήρια για το παγκοσμίως Κινδυνεύον είδος προτεραιότητας **Monachus monachus*.

Υποπεριοχή 3:

Η υποπεριοχή 3 εκτείνεται από το δυτικό όριο της παραλίας της Κοινότητας Αργάκας μέχρι το δυτικό όριο του παραλιακού μετώπου της Κοινότητας Νέα Δήμματα. Η υποπεριοχή 3 εμπίπτει εντός και πλησίον της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και για την ακρίβεια περιλαμβάνει τα ακόλουθα δύο (2) από τα συνολικά πέντε (5) τμήματα της προστατευόμενης περιοχής: (1) το τμήμα Αργάκα (Argaka) μήκους 900 μ. και (2) το τμήμα Γιαλιά (Yialia) μήκους 5,525 μ. Ειδικότερα, στην υποπεριοχή 3 προτείνεται η κατασκευή επτά (7) αποσπασμένων κυματοθραυστών από το ανατολικό όριο του Κρατικού Δάσους Μαυραλή μέχρι την τοποθεσία Σκάλες στα διοικητικά όρια της κοινότητας Αργάκας. Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες εφάπτονται στα δυτικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στο τμήμα Αργάκα (Argaka) της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και χωροθετούνται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας των ειδών προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* στο τμήμα Γιαλιά (Yialia) της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001). Η υποπεριοχή 3 εμπίπτει επίσης εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Θαλάσσια Θηλαστικά Ακάμας και Κόλπος Χρυσοχούς, η οποία αναγνωρίστηκε μεταξύ 2016-2017 από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, καθότι πληροί τα σχετικά κριτήρια για το παγκοσμίως Κινδυνεύον είδος προτεραιότητας **Monachus monachus*.

⁵ Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, η προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) διαχωρίζεται σε πέντε (5) επιμέρους τμήματα για πρακτικούς λόγους εντοπισμού και καταγραφής των φωλιών: (1) το τμήμα Natura μήκους 1,635 μ., (2) το τμήμα Πόλις μήκους 1,500 μ., (3) το τμήμα Λίμνη μήκους 500 μ., (4) το τμήμα Αργάκα μήκους 900 μ. και (5) το τμήμα Γιαλιά μήκους 5,525 μ. Βλ.

Demetropoulos, A., M. Hadjichristophorou, A. Pistentis, A. Mastrogiamomo & S. Demetropoulos. 2018. *Report on the Sea Turtle Conservation Project in 2018, as submitted to the Department of Fisheries and Marine Research (DFMR) of the Republic of Cyprus*. Cyprus Wildlife Society (CWS). Nicosia, Cyprus, 81 pp. [Turtle Report 2018 DFMR_ F_ REV3]. [Πρόσβαση](#).

Demetropoulos, A., M. Hadjichristophorou, A. Pistentis, A. Mastrogiamomo & S. Demetropoulos. 2020. *Report on the Sea Turtle Conservation Project in 2020, as submitted to the Department of Fisheries and Marine Research (DFMR) of the Republic of Cyprus*. Cyprus Wildlife Society (CWS), Nicosia, Cyprus, 60 pp. [Turtle Report 2020 DFMR_ F_14_Dec_20].

Υποπεριοχή 4:

Η υποπεριοχή 4 εκτείνεται από το παραλιακό μέτωπο της Κοινότητας Νέα Δήμματα έως το αλιευτικό καταφύγιο στην Κοινότητα Πωμού. Η υποπεριοχή 4 δεν εμπίπτει εντός προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000. Ειδικότερα, στην υποπεριοχή 4 προτείνεται η κατασκευή εννιά (9) αποσπασμένων κυματοθραυστών, στα διοικητικά όρια της Κοινότητας Πωμού. Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι προτεινόμενοι κυματοθραύστες χωροθετούνται μεταξύ των παραλιών ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων *Caretta caretta Βόρεια Αγία Μαρίνα (Ayia Marina North) – Νέα Δήμματα (Nea Dimmata) στα νοτιοδυτικά και Πωμός (Pomos) – Παχύαμμος (Pachyammos) στα βορειοανατολικά.

Υποπεριοχή 5:

Η υποπεριοχή 5 εκτείνεται από το αλιευτικό καταφύγιο στην Κοινότητα Πωμού της επαρχίας Πάφου έως το βορειοανατολικό άκρο της Κοινότητας Παχύαμμου στην επαρχία Λευκωσίας. Ειδικότερα, στην υποπεριοχή 5 προτείνεται η κατασκευή ενός (1) αποσπασμένου κυματοθραύστη ανατολικά του αλιευτικού καταφυγίου στην Κοινότητα Πωμού και η κατασκευή τεσσάρων (4) αποσπασμένων κυματοθραυστών στο παραλιακό μέτωπο της Κοινότητας Παχύαμμου. Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, οι τέσσερις (4) προτεινόμενοι κυματοθραύστες που χωροθετούνται στο παραλιακό μέτωπο της Κοινότητας Παχύαμμου γειτνιάζουν στα δυτικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων *Caretta caretta στον Πωμό (Pomos), ενώ παράλληλα χωροθετούνται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας των ειδών προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων *Caretta caretta και *Chelonia mydas στον Παχύαμμο (Pachyammos). Επιπλέον, σημειώνεται ότι, με βάση πρόσφατη παρουσίαση, που έγινε στον Δήμο Πέγειας της επαρχίας Πάφου, στις 16.11.2022, από δύο μέλη της Ομάδας Έρευνας και Παρακολούθησης της Μεσογειακής Φώκιας στην Κύπρο, μεταξύ των προτεινόμενων κυματοθραυστών βρίσκεται ένα σημαντικό καταφύγιο και κατάλληλο ενδιαίτημα (σπήλαιο ξεκούρασης) του παγκοσμίως κινδυνεύοντος είδους προτεραιότητας **Monachus monachus*⁶.

2. Ορθότητα συμπερασμάτων και εισήγησης Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ), όσον αφορά τις δυνητικές επιπτώσεις από την κατασκευή κυματοθραυστών στις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων, στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001)

Στα πλαίσια εκπόνησης της «Τελικής Έκθεσης της ΜΕΟΑ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο»⁷, η οποία υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο 2022, η εμπειρογνώμονας Δρ. Simona Ceriani ετοίμασε την εξειδικευμένη μελέτη, με τίτλο “*The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)*”⁸. Η ΟΠΟΚ συμφωνεί με τα ακόλουθα συμπεράσματα και την τελική εισήγηση της εν λόγω μελέτης (σελ. 15-16):

“5. Conclusions and Recommendation

The available information, including the observations from the existing breakwaters in a nearby area, indicate that the project represents an important potential threat to sea turtles in the Natura 2000 Polis – Gialia area. Specifically, the following negative effects are expected:

- *Reduced sea turtle nesting activity in front of the breakwaters.*
- *Increased mortality of hatchlings born from nests in front of and nearby the breakwaters.*
- *Increased human activity in front of the breakwaters, determining a higher impact to the (fewer) nests in these areas.*

⁶ Νικολάου Χ. – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος & Ιωάννου Γ. – Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. 16.11.2022. *Η Διατήρηση της Μεσογειακής Φώκιας στην Κύπρο*. Πέγεια, Πάφος, σελ. 39/53, βλ. «Χαρτογράφηση σημαντικών ενδιαιτημάτων».

⁷ AP Marine Environmental Consultancy Ltd. 2022. *Τελική Έκθεση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο*. Δεκέμβριος 2022, σελ. 31.

⁸ Seriani S. 2022. *The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site “Polis – Gialia” (CY4000001)*. Prepared for AP Marine Environmental Consultancy Ltd as part of the Final Study Report for the Contract with Tender Number KPS/17/2022/Y(SD). Expert Opinion by Simona Ceriani, Marine Vertebrate Research Institute, Rome, Italy, 15.12.2022, 18 pp.

- *Displacement of sea turtle nesting activity to coastal tracts free of breakwaters, within and potentially also outside the Natura 2000 area, where turtle and nests would be less protected.*
- *Increased nest density in areas free of breakwaters, with possible density-dependent effects and management implications.*

Moreover, the following negative effects are possible:

- *Increased beach erosion induced by breakwaters in nearby coastal tracts, determining a decreased habitat for sea turtle reproduction and further increased nest density in areas free of breakwaters, with possible density-dependent effects and management implications.*
- *Increased beach erosion induced by breakwaters in nearby coastal tracts, determining a decreased habitat for sea turtle reproduction and potential loss of incubating nests due to weather-related events (e.g., clutches being washed out as a result of wave action).*
- *Positive feedback mechanism, induced by the increased erosion of the previous point, promoting additional breakwaters in the Natura 2000 area.*

It is important to stress that breakwaters are permanent structure and therefore any impacts to habitat or sea turtles will be in perpetuity, including the expected reduction of nesting habitat.

On the basis of the above considerations, the implementation of the project is not recommended
(σημ. η υπογράμμιση δική μας).

3. Ανεπαρκής Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων / Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023)

Σύμφωνα με τη μελέτη, με τίτλο *“The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)”*, την οποία ετοίμασε η εμπειρογνώμονας Δρ. Simona Ceriani, στα πλαίσια εκπόνησης της «Τελικής Έκθεσης της ΜΕΟΑ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο», η οποία υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο 2022:

“1. Aim and Limitations of the Assessment

This assessment (i) considers only the impact of the project and ignores other projects in the same area and possible cumulative effects, (ii) considers only the potential impact on sea turtles, and not on other species or ecosystems, and (iii) considers only biological aspects and not legal aspects regarding any legal restrictions for construction in the project area”.

Παρότι η ΟΠΟΚ συμφωνεί με τα συμπεράσματα και την τελική εισήγηση της μελέτης για τις δυνητικές επιπτώσεις των κυματοθραυστών στις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), παράλληλα επισημαίνει ότι οι πιο πάνω περιορισμοί συνιστούν πολύ σοβαρά κενά, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη από την Περιβαλλοντική Αρχή, στα πλαίσια της διαδικασίας Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).

3.1. Ανεπαρκής εκτίμηση συσσωρευτικών επιπτώσεων του προτεινόμενου σχεδίου, σε συνδυασμό με άλλα έργα, σχέδια και προγράμματα που χωροθετούνται στην ίδια περιοχή

Σε κάθε περίπτωση, η ΟΠΟΚ θεωρεί ότι, με βάση:

- Τις διατάξεις του άρθρου 6(3) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας,
- Την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και
- Τον Κατευθυντήριο Οδηγό της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τίτλο «*Διαχείριση των Τόπων του Δικτύου Natura 2000: Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους*», ο οποίος δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο 2019⁹,

⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος. 2019. *Διαχείριση των Τόπων του Δικτύου Natura 2000: Οι Διατάξεις του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους Οικοτόπους*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ιούνιος 2019. [Πρόσβαση](#).

Η Περιβαλλοντική Αρχή θα πρέπει να συναξιολογήσει αθροιστικά τις συσσωρευτικές επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις άλλων υφιστάμενων και προτεινόμενων δραστηριοτήτων και έργων, καθώς και ισχύοντων και προγραμματιζόμενων σχεδίων και προγραμμάτων, τα οποία χωροθετούνται στην ίδια περιοχή (π.χ. υφιστάμενος παραλιακός πεζόδρομος Αργάκας, προτεινόμενος παραλιακός πεζόδρομος Πόλις Χρυσοχούς, οικιστικές, παραθεριστικές και τουριστικές αναπτύξεις, υφιστάμενα νόμιμα και παράνομα κέντρα εστίασης και αναψυχής, οργανωμένες παραλίες παροχής υπηρεσιών λουομένων, υφιστάμενοι κυματοθραύστες από τη δημοτική πλαζ μέχρι τον κατασκηνωτικό χώρο στον ευκαλυπτώνα του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς, επαναχάραξη και ανακατασκευή οδικού δικτύου από την Πόλη Χρυσοχούς μέχρι την περιοχή Λίμνη, έργο “Limni Bay Resort”, το οποίο περιλαμβάνει την κατασκευή και λειτουργία δύο γηπέδων γκολφ με παρεμφερείς οικιστικές, εμπορικές και τουριστικές αναπτύξεις, κ.α.).

Όπως σημειώνεται σε σχετικά πρόσφατη έκθεση του ειδικού εμπειρογνώμονα της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια επιτόπιας επίσκεψης για την αξιολόγηση ενός αδειοδοτημένου έργου στην ίδια περιοχή και του ανοικτού φακέλου της Μόνιμης Επιτροπής της Σύμβασης της Βέρνης αναφορικά με τη διατήρηση των παραλιών ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων στη Χερσόνησο Ακάμα και τον Κόλπο Χρυσοχούς:

“A nesting site should be considered as a unit and managed as such. Since anthropogenic impacts are cumulative, any impact assessment should be done at the nesting beach level (i.e. a development plan of the entire area and with estimates of potential light pollution and human visitors at the beach) and not for individual sub-units (i.e. single projects), because each individual project might be independently considered as sustainable and therefore approved, but this would result in a non-sustainable overall effect by multiple projects”¹⁰.

3.2. Καταστράτηγηση μέτρων προτεραιότητας για τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)

Σημειώνεται ότι, μέχρι σήμερα, δεν έχουν εκδοθεί τα αναγκαία Διατάγματα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής για την ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και την ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010), με βάση το άρθρο 15 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015, καθώς και το αναγκαίο Διάταγμα Προστασίας και Διαχείρισης των Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων για την ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), με βάση το άρθρο 7(5) του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 έως 2020.

Λαμβάνοντας υπόψη τις πρόνοιες του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για την ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά CY4000001) Διατάγματος του 2017 (ΚΔΠ 233/2017)¹¹, το προτεινόμενο σχέδιο καταστρατηγεί τα ακόλουθα μέτρα προτεραιότητας για την εν λόγω περιοχή του Δικτύου Natura 2000:

- Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου 1120* Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonion oceanica)*,
- Διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου 1110 Αμμοσύρτες που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους,
- Διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Caretta caretta,
- Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Chelonia mydas, καθώς και

¹⁰ Council of Europe. Strasbourg, 28 October 2016. T-PVS/Files (2016) 44. “Conclusions”, in Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Standing Committee, 36th Meeting, Strasbourg, 15-18 November 2016, *Specific Sites – Files Open: Akamas Peninsula (Cyprus). Report of the on-the-spot appraisal (10-11 October 2016)*. Document prepared by Mr Paolo Casale, pp. 7. [Πρόσβαση](#).

¹¹ Κανονιστική Διοικητική Πράξη (ΚΔΠ) 233/2017. *Το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για την Ειδική Ζώνη Διατήρησης «Πόλις – Γιαλιά – CY4000001») Διάταγμα του 2017*. Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα ΙΙΙ, Μέρος 1, Αριθμός 5026, Ημερομηνία 07.07.2017, σελ. 1868-1869. [Πρόσβαση](#).

- Περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών, ή/και οχλήσεων, ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών.

Λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πρόνοιες του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για την ΕΖΔ Χερσονήσος Ακάμα CY4000010) Διατάγματος του 2021 (ΚΔΠ 339/2021)¹², το προτεινόμενο σχέδιο καταστρατηγεί τα ακόλουθα μέτρα προτεραιότητας για την εν λόγω περιοχή του Δικτύου Natura 2000:

- Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων 1120* Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonium oceanica)*, 1170 Ύφαλοι και 8330 Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας,
- Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των ειδών **Caretta caretta*, **Chelonia mydas* και **Monachus monachus*.
- Περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών.

3.3. Σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε σημαντικούς και προστατευόμενους τύπους θαλάσσιων τύπων φυσικών οικοτόπων χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσονήσος Ακάμα (CY4000010)

Στη θαλάσσια περιοχή χωροθέτησης των προτεινόμενων κυματοθραυστών, από το Νέο Χωριό Πάφου μέχρι τον Παχύαμμο Λευκωσίας, απαντώνται τέσσερις (4) σημαντικοί και προστατευόμενοι θαλάσσιοι τύποι φυσικών οικοτόπων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι («Τύποι φυσικών οικοτόπων των οποίων η διατήρηση απαιτεί το χαρακτηρισμό εδαφών ως Ειδικών Ζωνών Διατήρησης») της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ):

- 1110 Αμμοσύρτες που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους,
- 1120* Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonium oceanicae)*,
- 1170 Ύφαλοι και
- 8330 Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Οι πιο πάνω θαλάσσιοι τύποι φυσικών οικοτόπων βρίσκονται, ως επί το πλείστον, σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης και παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλή βιοποικιλότητα. Ένας εξ' αυτών (1120*), ο οποίος σημειώνεται με αστερίσκο, αποτελεί μάλιστα οικότοπο προτεραιότητας, δηλαδή διατρέχει τον κίνδυνο να εξαφανιστεί από το έδαφος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και συνεπώς για τη διατήρησή του η ΕΕ φέρει ιδιαίτερη ευθύνη, λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής του που περιλαμβάνεται στο έδαφος των κρατών μελών της¹³.

Επιπρόσθετα, στη θαλάσσια περιοχή χωροθέτησης των προτεινόμενων κυματοθραυστών, από το Νέο Χωριό Πάφου μέχρι τον Παχύαμμο Λευκωσίας, απαντώνται σημαντικά και προστατευόμενα είδη θαλάσσιας βλάστησης, τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικά είδη τριών (3) θαλάσσιων τύπων φυσικών οικοτόπων:

- Το είδος *Cymodocea nodosa*, το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό είδος του οικοτόπου 1110 Αμμοσύρτες που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους.
- Το είδος *Posidonia oceanica*, το οποίο αποτελεί χαρακτηριστικό είδος του οικοτόπου 1120* Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonium oceanicae)*.
- Διάφορα είδη του γένους *Cystoseira* spp., τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικά είδη του οικοτόπου 1170 Ύφαλοι.

¹² Κανονιστική Διοικητική Πράξη (ΚΔΠ) 339/2021. Το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διάταγμα του 2021. Επίσημη Εφημερίδα Κυπριακής Δημοκρατίας, Παράρτημα ΙΙΙ, Μέρος 1, Αριθμός 5578, Ημερομηνία 30.07.2021, σελ. 2552-2556. [Πρόσβαση](#).

¹³ European Commission – Directorate General for Environment. 2008. *Management of Natura 2000 habitats: 1120* Posidonia beds (Posidonium oceanicae)*. Prepared by Díaz-Almela, E. & C. M. Duarte, Technical Report 2008 01/24, March 2008, pp. 32. [Πρόσβαση](#).

Τονίζεται ότι, σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο, η οποία εκπονήθηκε τον Μάιο 2021, καθώς και τα Συμπληρωματικά / Διευκρινιστικά Στοιχεία ΣΜΠΕ (βλ. «Χάρτης 1: Χάρτης με θέσεις των έργων και συνολική έκταση ενδιαιτημάτων που ενδέχεται να επηρεαστούν», σελ. 13 και «Πίνακας 1: Εκτάσεις ενδιαιτημάτων που ενδέχεται να επηρεαστούν από τα έργα σε κάθε υποπεριοχή», σελ. 14), η υλοποίηση του προτεινόμενου σχεδίου εκτιμάται ότι θα οδηγήσει στην άμεση απώλεια συνολικής έκτασης περίπου 45.353 τ.μ. του οικοτόπου 1110 Αμμοσύρτες που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους, περίπου 23.395 τ.μ. του οικοτόπου 1170 Ύφαλοι και περίπου 16.086 τ.μ. του οικοτόπου προτεραιότητας 1120* Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonium oceanicae)*.

3.4. Ανεπαρκής εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων του προτεινόμενου σχεδίου στα ενδιαιτήματα τροφοληψίας ή/και ζευγαρώματος, πέραν των παραλιών ωτοκίας, των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)

Στη θαλάσσια περιοχή χωροθέτησης των προτεινόμενων κυματοθραυστών, από το Νέο Χωριό Πάφου μέχρι τον Παχύαμμο Λευκωσίας, απαντώνται δύο (2) αυστηρά προστατευόμενα είδη προτεραιότητας θαλάσσιων χελώνων, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II («Ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης») της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ): η Χελώνα Καρέτα (1224* *Caretta caretta*) και η Πράσινη Χελώνα (1227* *Chelonia mydas*). Τα δύο (2) είδη θαλάσσιων χελώνων αποτελούν είδη προτεραιότητας, δηλαδή διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν από το έδαφος των κρατών μελών της ΕΕ και συνεπώς για τη διατήρησή τους η ΕΕ φέρει ιδιαίτερη ευθύνη, λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής τους που περιλαμβάνεται στο έδαφος των κρατών μελών της. Ειδικότερα, το προτεινόμενο σχέδιο επηρεάζει τις δύο (2) σημαντικότερες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο για τα εν λόγω είδη θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας.

Σημειώνεται ότι η μελέτη, με τίτλο “*The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)*”, την οποία ετοίμασε η εμπειρογνώμονας Δρ. Simona Ceriani τον Δεκέμβριο 2022, επικεντρώνεται αποκλειστικά στις δυνητικές επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου στα ενδιαιτήματα αναπαραγωγής (παραλίες ωτοκίας) και δεν αναφέρεται, με όρους Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, στα ενδιαιτήματα τροφοληψίας ή/και ζευγαρώματος των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).

Τονίζεται ότι, σύμφωνα με τις «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον Καθορισμό και τη Διαχείριση Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών για τις Θαλάσσιες Χελώνες στη Μεσόγειο» (“*Guidelines for Setting Up and Management of Specially Protected Areas for Marine Turtles in the Mediterranean*”), οι οποίες εκπονήθηκαν από τον Ανδρέα Δημητρόπουλο και εκδόθηκαν το 2009 / επανεκδόθηκαν το 2012 από το Θεματικό Κέντρο Δράσης για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan – Regional Activity Centre for Specially Protected Areas, UNEP/MAP-RAC/SPA):

*“Protected areas for marine turtles, as a result of their biology, need to cover habitats both on land and at sea. On land, protected areas need to cover the nesting beaches themselves and the hinterland behind the beaches, to the extent that this impacts nesting etc. Closely associated to the land area, is the sea adjacent to the beaches, where the turtles spend much of their time between laying. This sea area needs to be protected accordingly, to avoid disturbance and damage to turtles from any activities that can impact nesting turtles and hatchlings (fishing, water sports, etc.). Nesting beaches and the adjacent sea area and often the mating area are usually covered by the same legal regime and form a single coastal/marine protected area. Marine protected areas are needed to protect turtles on important foraging grounds. These primarily require protection from fishing activities. The foraging grounds are usually different for green and for loggerhead turtles, as their feeding habits are different. Green turtles usually graze in *Posidonia oceanica* and *Cymodocea nodosa* meadows, mostly in the Levantine Basin, feeding on these two seagrass species*

(Demetropoulos and Hadjichristophorou, 1995), but stretching, on a smaller scale, as far as the central Mediterranean, off Greece and Libya (Margaritoulis and Teneketzis, 2003).

Posidonia beds are mostly found from about 5m depth to a maximum of about 45m which is the deepest they are found in the Mediterranean (off Cyprus). The usual depth limit is 30-35m. Cymodocea is a shallow water seagrass found from a few cm depths to about 10m. Loggerheads feed mainly on a diversity of benthic animals and they often go west to the richer grounds of the central and western Mediterranean, including the Adriatic” (σημ. η υπογράμμιση δική μας)¹⁴.

4. Κατακερματισμός της περιοχής χωροθέτησης του προτεινόμενου σχεδίου και σαλαμοποίηση της διαδικασίας Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, κατά παράβαση των σχετικών οδηγιών του Τμήματος Περιβάλλοντος

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Περιβάλλοντος προς τον Διευθυντή Τμήματος Δημοσίων Έργων, ημερομηνίας 25.09.2020, με θέμα «Μελέτη προστασίας και βελτίωσης του παραλιακού μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο (Αρ. Διαγωνισμού ΚΠΣ/8/2018)»:

«Η ΣΜΠΕ που θα ετοιμαστεί για την προστασία και βελτίωση του παραλιακού μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι την κοινότητα Παχύαμμου, θα πρέπει να περιλαμβάνει και ΜΕΟΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015, λόγω της χωροθέτησης των προτεινόμενων έργων εντός ή/και πλησίον προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και τις πιθανές επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους των περιοχών. Συγκεκριμένα, τα προτεινόμενα έργα εμπίπτουν στην ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά, με κωδικό CY4000001 και γειτνιάζουν με τις περιοχές ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα, με κωδικό CY4000010, και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, με κωδικό CY4000023» (σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Παρά τις σχετικές οδηγίες του Τμήματος Περιβάλλοντος, η «Τελική Έκθεση της ΜΕΟΑ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο» και η εξειδικευμένη μελέτη, με τίτλο “*The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)*”, οι οποίες υποβλήθηκαν τον Δεκέμβριο 2022, δεν εντοπίζουν, δεν αναλύουν, δεν εκτιμούν και δεν αξιολογούν τις επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου στα αντικείμενα προστασίας (ενδιαίτηματα και είδη χαρακτηρισμού) και στους στόχους διατήρησης των τριών (3) περιοχών του Δικτύου Natura 2000: ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).

Αντιθέτως, η ΜΕΟΑ και η εξειδικευμένη μελέτη για τις δυνητικές επιπτώσεις των κυματοθραυστών στις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων επικεντρώνονται αποκλειστικά στις υποπεριοχές 2 και 3, οι οποίες εμπίπτουν εντός της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), με βάση τους όρους της σύμβασης που υπέγραψαν οι μελετητές με τον Κλάδο Θαλασσίων Έργων του Τμήματος Δημοσίων Έργων του Υπουργείου Επικοινωνιών, Μεταφορών και Έργων. Ως εκ τούτου, οι όροι της σύμβασης δεν ακολουθούν τις σχετικές οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές του Τμήματος Περιβάλλοντος.

¹⁴ United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan – Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (UNEP/MAP-RAC/SPA). 2009. Guidelines for Setting Up and Management of Specially Protected Areas for Marine Turtles in the Mediterranean. Prepared by A. Demetropoulos, Tunis, pp. 7-8. [Πρόσβαση](#).

United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan – Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (UNEP/MAP-RAC/SPA). 2012. *Guidelines for Setting Up and Management of Specially Protected Areas for Marine Turtles in the Mediterranean*. Prepared by A. Demetropoulos, Tunis, pp. 5. [Πρόσβαση](#).

Demetropoulos, A. & M. Hadjichristophorou. 1995. *Manual on Marine Turtle Conservation in the Mediterranean*. UNEP(MAP/SPA) IUCN/CWS/Fish. Dept. MANRE (Cyprus), pp. 113. [Πρόσβαση](#).

Margaritoulis, D. & K. Teneketzis. 2003. “Identification of a developmental habitat of the green turtle in Lakonikos Bay, Greece”, pp. 170-175, in Margaritoulis, D. & A. Demetropoulos (eds). 2003. *Proceedings of the First Mediterranean Conference on Marine Turtles*. Barcelona Convention – Bern Convention – Bonn Convention (CMS). Nicosia, Cyprus, pp. 270. [Πρόσβαση](#).

5. Ανάγκη αυστηρής προστασίας ολόκληρης της περιοχής φυσικής κατανομής των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)

Πέρα από το Παράρτημα II («Ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης»), τα δύο (2) είδη θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας περιλαμβάνονται επίσης στο Παράρτημα IV («Ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαιτούν αυστηρή προστασία») της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ). Ως εκ τούτου, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 12 της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ), θα πρέπει να διασφαλίζεται η αυστηρή προστασία ολόκληρης της περιοχής φυσικής κατανομής τους και όλα τα στάδια του βιολογικού κύκλου των ειδών. Αυτό προϋποθέτει ότι θα πρέπει να προστατεύονται ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά οι παραλίες ωτοκίας και οι περιοχές τροφοληψίας των εν λόγω ειδών, ανεξαρτήτως εάν εμπίπτουν εντός ή εκτός των ορίων των καθορισμένων περιοχών του Δικτύου Natura 2000.

Τονίζεται ότι, πέρα από τις υποπεριοχές 2 και 3, οι οποίες εμπίπτουν εντός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), η υποπεριοχή 1 (η οποία βρίσκεται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στο Λασιό / Latsi), η υποπεριοχή 4 (η οποία βρίσκεται μεταξύ των παραλιών ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* Βόρεια Αγία Μαρίνα / Ayia Marina North – Νέα Δήμματα / Nea Dimmata στα νοτιοδυτικά και Πωμός / Pomos – Παχύαμμος / Pachyammos στα βορειοανατολικά) και η υποπεριοχή 5 (η οποία γειτνιάζει στα δυτικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στον Πωμό / Pomos, ενώ παράλληλα βρίσκεται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας των ειδών προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* στον Παχύαμμο / Pachyammos), εμπίπτουν σε θαλάσσιες περιοχές τροφοληψίας και επηρεάζουν κύριες παραλίες ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, το οποίο υλοποιείται υπό την ευθύνη του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών.

Συνεπώς, οι ίδιες επιπτώσεις που θα επιφέρει το προτεινόμενο σχέδιο στα ενδιαιτήματα ωτοκίας και τροφοληψίας των δύο (2) ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας που εμπίπτουν εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, αναμένεται να επέλθουν και στα ενδιαιτήματα των ίδιων ειδών που δεν εμπίπτουν εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Αντίστοιχα, τα ίδια μέτρα προστασίας που πρέπει να ισχύουν εντός μίας περιοχής του Δικτύου Natura 2000 για τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων ωτοκίας και τροφοληψίας των δύο (2) ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας, θα πρέπει να ισχύουν και σε οποιαδήποτε περιοχή εκτός του Δικτύου Natura 2000, νοουμένου ότι στη συγκεκριμένη περιοχή βρίσκονται ενδιαιτήματα των ίδιων ειδών.

6. Επισκόπηση διεθνούς επιστημονικής βιβλιογραφίας και σχετικές μελέτες περίπτωσης (case studies) για τις δυνητικές επιπτώσεις από την κατασκευή κυματοθραυστών εντός ή/και πλησίον περιοχών προστασίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)

Σύμφωνα με τη μελέτη, με τίτλο “*The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)*”, η οποία εκπονήθηκε από την εμπειρογνώμονα Δρ. Simona Ceriani τον Δεκέμβριο 2022:

“4. Potential Impacts of the Project

A literature review conducted through Scopus resulted in almost no study aimed to assess the effect of breakwaters of the type of this project (offshore segmented and emerged) on sea turtle nesting sites. An additional search through Google Scholar provided a few literature cases where breakwaters were established near sea turtle nesting sites. The discussion presented in this section bases on such information, on information about the general effects of breakwaters, on information about the specific project area and on the author’s personal knowledge” (σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Ωστόσο, σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών προς τον Διευθυντή Τμήματος Δημοσίων Έργων, ημερομηνίας 28.09.2020, με θέμα «Μελέτη προστασίας και βελτίωσης του παραλιακού μετώπου από το Νέο Χωριό Πάφου μέχρι τον Παχύαμμο»:

«Η χελώνα Καρέτα, αφού βγει στις παραλίες, πρέπει να επιλέξει που να σκάψει τη φωλιά της. Η επιλογή της αυτή βασίζεται σε πολλές παραμέτρους. Για παράδειγμα, τα αυγά πρέπει να τοποθετηθούν αρκετά μακριά από την παλιρροϊκή / κυματική ζώνη για να αποφευχθεί η διάβρωση ή η κάλυψη της φωλιάς με νερό, κάτι που μπορεί να είναι θανατηφόρο για τα αναπτυσσόμενα έμβρυα (Whitmore and Dulton, 1985). Ταυτόχρονα, τα αυγά δεν πρέπει να είναι τοποθετημένα πολύ μακριά από τη θάλασσα, λόγω του ότι τα νεογέννητα χελωνάκια διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από τους θηρευτές (Blamires and Guinea, 1998) ή δεν μπορούν να βρουν τη θάλασσα λόγω οπτικών εμποδίων (Godfrey and Barreto, 1995).

Ο τόπος στον οποίο εναποτίθενται τα αυγά προσδιορίζει το μικροπεριβάλλον της φωλιάς στο οποίο αυτά θα αναπτυχθούν και μπορεί να επηρεάσει πολλά χαρακτηριστικά των νεογέννητων χελώνων. Το ποσοστό επιτυχίας της εκκόλαψης, της αναλογίας φύλου, της φυσικής κατάστασης των νεογέννητων και ούτω καθεξής επηρεάζονται από το μέρος στο οποίο έχει γίνει η φωλιά της χελώνας. Τα χαρακτηριστικά της παραλίας, συμπεριλαμβανομένης της κλίσης (υψόμετρο), της θερμοκρασίας, της υγρασίας στο ιζήμα, κλπ. αλλάζουν με την απόσταση από τη θάλασσα (Spotilla et al. 1987).

Έργα ακτοπροστασίας που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση της διάβρωσης σε πολλές περιπτώσεις είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της φωλεοποίησης των θαλάσσιων χελώνων (Bouchard et al. 1998). Επιπρόσθετα, το ίδιο αποτέλεσμα της μείωσης του αριθμού των φωλιών υπήρξε και σε περιπτώσεις προσθήκης άμμου σε παραλία, λόγω αυξημένης συμπίεσης ή σκληρότητας (Crain et al. 1995).

Η οποιαδήποτε αλλαγή στις παραλίες αυτές θα έχει τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στην όλη διαδικασία φωλεοποίησης των χελώνων.

Με βάση επιστημονικά δεδομένα που λαμβάνονται από το Πρόγραμμα Προστασίας Θαλάσσιων Χελώνων του ΤΑΘΕ, στις περιοχές όπου έχουν ήδη δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια κυματοθραύστες, ο αριθμός των φωλιών των θαλάσσιων χελώνων έχει μειωθεί σημαντικά¹⁵.

Πράγματι, ειδικά όσον αφορά τα δύο (2) είδη προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων *Caretta caretta και *Chelonia mydas, σημειώνεται ότι, με βάση τις «Ετήσιες Εκθέσεις για το Πρόγραμμα Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων» (2018-2020), λόγω της κατασκευής δέκα (10) κυματοθραυστών, μεταξύ 2018-2019, στην παραλιακή περιοχή από την δημοτική πλαζ μέχρι τον κατασκηνωτικό χώρο του ευκαλυπτώνα στον Δήμο Πόλις Χρυσοχούς (Polis Camping), επήλθε σημαντική μείωση των φωλιών στη συγκεκριμένη παραλία ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων (από 46 φωλιές το 2016 σε 23 φωλιές το 2017, 11 φωλιές το 2018, 4 φωλιές το 2019 και 10 φωλιές το 2020)¹⁶.

¹⁵ Blamires S. J. & M. L. Guinea. 1998. "Implications of nest site selection on egg predation at the sea turtle rookery at Fog Bay", in R. Kennett, A. Webb, G. Duff, M. Guinea & G. Hill (eds.), *Marine Turtle Conservation and Management in Northern Australia: Proceedings of a workshop held at the Centre for Indigenous Natural and Cultural Resource Management & Centre for Tropical Wetlands Management*. Northern Territory University, Darwin, Australia, pp. 20–24. [Πρόσβαση](#).

Bouchard S., K. Moran, M. Tiwari, D. Wood, A. Bolten, P. Eliazar & K. Bjorndal. 1998. "Effects of Exposed Pilings on Sea Turtle Nesting Activity at Melbourne Beach, Florida", in *Journal of Coastal Research*, 14(4): 1343-1347. [Πρόσβαση](#).

Crain D. A., A. B. Bolten & K. A. Bjorndal. 2006. "Effects of Beach Nourishment on Sea Turtles: Review and Research Initiatives", in *Restoration Ecology*, 3(2): 95-104. [Πρόσβαση](#).

Godfrey M. H. & R. Barreto. 1995. "Beach vegetation and seafinding orientation of turtle hatchlings", in *Biological Conservation*, 74(1): 29-32. [Πρόσβαση](#).

Spotilla J. R., E. A. Standora, S. J. Morreale & G. J. Ruiz. 1987. "Temperature Dependent Sex Determination in the Green Turtle (*Chelonia mydas*): Effects on the Sex Ratio on a Natural Nesting Beach", in *Herpetologica*, 43(1): 74-81. [Πρόσβαση](#).

Whitmore C. P. & P. H. Dutton. 1985. "Infertility, embryonic mortality and nest-site selection in leatherback and green sea turtles in Suriname", in *Biological Conservation*, 34(3): 251-272. [Πρόσβαση](#).

¹⁶ Demetropoulos, A., M. Hadjichristophorou, A. Pistentis, A. Mastrogiacomo & S. Demetropoulos. 2018. *Report on the Sea Turtle Conservation Project in 2018, as submitted to the Department of Fisheries and Marine Research (DFMR) of*

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το «Κατευθυντήριο Έγγραφο για τη Διατήρηση των Παραλιών Ωοτοκίας των Θαλάσσιων Χελώνων στην Κύπρο, την Ελλάδα και την Τουρκία» (“Conservation of Marine Turtle Nesting Sites: A Guidance Tool – Providing guidance in the Contracting Parties Cyprus, Greece, and Turkey”)¹⁷, το οποίο εκπονήθηκε τον Σεπτέμβριο 2022, στα πλαίσια της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων:

“4.1. Anthropogenic threats at nesting sites

This section introduces the different categories of potential threats to sea turtles. Whether or not a threat category impacts sea turtle in a real case needs to be assessed through a proper investigation.

4.1.1. Beach reduction by hard constructions

Beaches are dynamic habitats, usually in an equilibrium between sand accumulation and removal that keeps the coastline almost stable in the short term. However, this equilibrium may change due to natural or anthropogenic causes. Beach erosion can make a sandy beach disappear and therefore be unavailable for turtle nesting. However, even before that, beach reduction can affect nest distribution (Fujisaki et al. 2018) and can reduce reproductive success because of nest density dependent processes (Mazaris et al. 2009). Moreover, a reduced width increases the chances that egg clutches are laid close to the high-tide line and suffer from inundation (Tuttle and Rostal 2010; Limpus et al. 2020). In such situations, human constructions (e.g., buildings, roads, seawalls) at the rear side of the beach may worsen the situation. For instance, seawalls can have profound effects on the beach dynamics, profile, and width (Dugan and Hubbard 2006), and can have a negative effect on sea turtle nesting success. Seawalls can also increase the probability of nests to be washed over during storms (Rizkalla and Savage 2011), with a potential effect on in-nest mortality and sex ratio (Foley et al. 2000; Oz et al. 2004; Foley et al. 2006). Moreover, constructions impede the beach to shift when the coastline moves, causing the complete obliteration of the sand area and the sea turtle nesting habitat. This is particularly important when taking into account sea level rise caused by climate change and for this reason hard constructions should be avoided (Fish et al. 2008)¹⁸.

---

the Republic of Cyprus. Cyprus Wildlife Society (CWS). Nicosia, Cyprus, 81 pp. [Turtle Report 2018 DFMR_ F_ REV3]. [Πρόσβαση](#).

Demetropoulos, A., M. Hadjichristophorou, A. Pistentis, A. Mastrogiacomo & S. Demetropoulos. 2020. *Report on the Sea Turtle Conservation Project in 2020, as submitted to the Department of Fisheries and Marine Research (DFMR) of the Republic of Cyprus*. Cyprus Wildlife Society (CWS), Nicosia, Cyprus, 60 pp. [Turtle Report 2020 DFMR_ F_14_Dec_20].

¹⁷ Council of Europe – Bern Convention. Strasbourg, 06.09.2022, T-PVS/Inf(2022)42. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats – Standing Committee – 42nd Meeting, 29 November-2 December 2022. *Conservation of Marine Turtle Nesting Sites: A Guidance Tool – Providing guidance in the Contracting Parties Cyprus, Greece, and Turkey*. Draft document prepared by the independent experts Paolo Casale and Ivica Trumbic, pp. 17. [Πρόσβαση](#).

¹⁸ Dugan, J. E., D. M. Hubbard, I. F. Rodil, D. L. Revell & S. Schroeter. 2006. “Ecological responses to coastal armoring on exposed sandy beaches”, in *Shore & Beach*, 74(1): 10-16. [Πρόσβαση](#).

Fish, M. R., I. M. Côté, J. A. Horrocks, B. Mulligan, A. R. Watkinson & A. P. Jones. 2008. “Construction setback regulations and sea-level rise: Mitigating Sea turtle nesting beach loss”, in *Ocean and Coastal Management*, 51(4): 330-341. [Πρόσβαση](#).

Foley, A. M., S. A. Peck, G. R. Harman & L. W. Richardson. 2000. “Loggerhead turtle (*Caretta caretta*) nesting habitat on low-relief mangrove islands in southwest Florida and consequences to hatchling sex ratios”, in *Herpetologica* 56(4): 433-445. [Πρόσβαση](#).

Foley, A. M., S. A. Peck & G. R. Harman. 2006. “Effects of sand characteristics and inundation on the hatching success of loggerhead sea turtle (*Caretta caretta*) clutches on low-relief mangrove islands in southwest Florida”, in *Chelonian Conservation Biology*, 5(1): 32-41. [Πρόσβαση](#).

Fujisaki, I., & M. M. Lamont. 2016. “The effects of large beach debris on nesting sea turtles”, in *Journal of Experimental Marine Biology and Ecology*, 482: 33-37. [Πρόσβαση](#).

Limpus, C. J., J. D. Miller & J. B. Pfaller. 2020. “Flooding-induced mortality of loggerhead sea turtle eggs”, in *Wildlife Research*, 48(2): A-J. [Πρόσβαση](#).

Mazaris, A. D., G. Matsinos & J. D. Pantis. 2009. “Evaluating the impacts of coastal squeeze on sea turtle nesting”, in *Ocean and Coastal Management*, 52(2): 139-145. [Πρόσβαση](#).

Oz, M., A. Erdogan, Y. Kaska, S. Dusen, A. Aslan, H. Sert, M. Yavuz & M. R. Tunc. 2004. “Nest temperatures and sex-ratio estimates of loggerhead turtles at Patara beach on the southwestern coast of Turkey”, in *Canadian Journal of Zoology*, 82(1): 94-101. [Πρόσβαση](#).

4.1.2. Alteration of sand composition

Sand features may affect nest site selection (Karavas et al. 2005). Moreover, the several features of sand type affect the incubation environment variables in the egg chamber, including gas exchange rate, humidity, and temperature (McGehee 1990; Ackerman 1997; Speakman et al. 1998). Therefore, any alteration of sand features can alter these incubation variables and extreme alteration represented by mixing sand with anthropogenic material, soil, or mud, may affect the incubation success or the emergence of hatchling to the beach surface. For instance, less nesting was observed at beach zones with finer material (Karavas et al. 2005), which may indicate a female selection against fine material that impedes adequate gas diffusion for incubation needs. Moreover, compact sand (possibly caused by altered sand composition, pedestrian trampling, or vehicles) can decrease emergence success of hatchlings (Peters et al. 1994)¹⁹.

4.1.3. Alteration of beach profile

The beach profile is among the features affecting nesting success and the number of clutches occurring in a coastal tract (Mazaris et al. 2006; Siqueira-Silva et al. 2020). Moreover, beach profile, vegetation and the dune profile affect the point on the beach (in the sea-land axis) that a sea turtle female selects to lay her eggs (Miller 2003; Karavas et al. 2005; Serafini et al. 2009; Kelly et al. 2017; Halls and Randall 2018) and in turn the clutch position on the beach may affect incubation conditions and ultimately hatching success and sex ratio (Martins et al. 2022). Therefore, altering the profile may affect the distribution and success of turtle clutches²⁰.

Με βάση τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία για τις επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία θαλάσσιων έργων, περιλαμβανομένων κυματοθραυστών και προβόλων κατά μήκος των παραλιών ωτοκίας

Rizkalla, C. E. & A. Savage. 2011. "Impact of seawalls on Loggerhead Sea turtle (*Caretta caretta*) nesting and hatching success", in *Journal of Coastal Research*, 27(1): 166-173. [Πρόσβαση](#).

Tuttle, J., & D. Rostal. 2010. "Effects of nest relocation on nest temperature and embryonic development of Loggerhead Sea turtles (*Caretta caretta*)", in *Chelonian Conservation Biology*, 9(1): 1-7. [Πρόσβαση](#).

¹⁹ Ackerman R. A. 1997. "The nest environment and the embryonic development of sea turtles", in P. L. Lutz & J. A. Musick (eds.), *The Biology of Sea Turtles*. CRC Marine Science Press, pp 83-106. [Πρόσβαση](#).

Karavas N, K. Georghiou, M. Arianoutsou & D. Dimopoulos. 2005. "Vegetation and sand characteristics influencing nesting activity of *Caretta caretta* on Sekania beach", in *Biological Conservation*, 121(2): 177-188. [Πρόσβαση](#).

McGehee M. A. 1990. "Effects of moisture on eggs and hatchlings of loggerhead sea turtles (*Caretta caretta*)", in *Herpetologica*, 46(3): 251-258. [Πρόσβαση](#).

Peters A., K. J. F. Verhoeven & H. Strijbosch. 1994. "Hatching and emergence in the Turkish Mediterranean Loggerhead Turtle, *Caretta caretta*: natural causes for egg and hatching failure", in *Herpetologica*, 50(3): 369-373. [Πρόσβαση](#).

Speakman J.R., G. C. Hays & E. Lindblad. 1998. "Thermal conductivity of sand and its effect on the temperature of loggerhead sea turtle (*Caretta caretta*) nests", in *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom*, 78(4): 1337-1352. [Πρόσβαση](#).

²⁰ Halls J. N. & A. L. Randall. 2018. "Nesting patterns of loggerhead sea turtles (*Caretta caretta*): Development of a multiple regression model tested in North Carolina, USA", in *International Journal of Geo-Information*, 7(9): 348. [Πρόσβαση](#).

Karavas N, K. Georghiou, M. Arianoutsou & D. Dimopoulos. 2005. "Vegetation and sand characteristics influencing nesting activity of *Caretta caretta* on Sekania beach", in *Biological Conservation*, 121(2): 177-188. [Πρόσβαση](#).

Kelly I., J. X. Leon, B. L. Gilby, A. D. Olds, T. A. Schlacher. 2017. "Marine turtles are not fussy nesters: A novel test of small-scale nest site selection using structure from motion beach terrain information", in *PeerJ* 5(2):e2770. [Πρόσβαση](#).

Martins S., J. Patino-Martinez, E. Abella, N. de Santos Loureiro, L. J. Clarke & A. Marco. 2022. "Potential impacts of sea level rise and beach flooding on reproduction of sea turtles", in *Climate Change Ecology*, 3: 100053. [Πρόσβαση](#).

Mazaris A.D., Y. G. Matsinos & D. Margaritoulis. 2006. "Nest site selection of loggerhead sea turtles: The case of the island of Zakynthos, W Greece", in *Journal of Experimental Marine Biology and Ecology*, 336(2): 157-162. [Πρόσβαση](#).

Miller J. D., C. Limpus & M. Godfrey. 2003. "Nest Site Selection, Oviposition, Eggs, Development, Hatching, and Emergence of Loggerhead Turtles", in Bolten A. B. & B. E. Witherington (Eds.), *Loggerhead Sea Turtles*. Smithsonian Books, Washington, DC, pp. 125-143. [Πρόσβαση](#).

Serafini T.Z., G. G. Lopez, P. L. B. da Rocha. 2009. "Nest site selection and hatching success of hawksbill and loggerhead sea turtles (Testudines, Cheloniidae) at Arembepe Beach, Northeastern Brazil", in *Phyllomedusa Journal of Herpetology*, 8(1): 03-17. [Πρόσβαση](#).

Siqueira-Silva I.S., M. O. Arantes, C. W. Hackradt & A. Schiavetti. 2020. "Environmental and anthropogenic factors affecting nesting site selection by sea turtles", in *Marine Environmental Research*, 162. [Πρόσβαση](#).

θαλάσσιων χελώνων, καθώς και τη μελέτη περίπτωσης που αφορά την κατασκευή, μεταξύ 2018-2019, των δέκα (10) από τους συνολικά δεκατέσσερεις (14) υφιστάμενους κυματοθραύστες, στην παραλιακή περιοχή από την δημοτική πλαζ μέχρι τον κατασκηνωτικό χώρο του ευκαλυπτώνα στον Δήμο Πόλις Χρυσοχούς, θεωρούμε ότι η υλοποίηση του προτεινόμενου σχεδίου θα επιφέρει, πέραν κάθε εύλογης αμφιβολίας και επιστημονικής επιφύλαξης, σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα αντικείμενα προστασίας (ενδιαιτήματα και είδη) και στους στόχους διατήρησης της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).

7. Παράβαση των σχετικών προνοιών και μέτρων πολιτικής του Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς

Στο πλαίσιο συμπερίληψης της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) στον Κατάλογο Περιοχών Περιβαλλοντικής Σημασίας το 2003, η προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 απολαμβάνει σημαντικό καθεστώς προστασίας από τα ισχύοντα, κατά καιρούς, Σχέδια Ανάπτυξης, τα οποία έχουν δημοσιευτεί και έχουν εγκριθεί από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως του Υπουργείου Εσωτερικών. Ειδικότερα:

Οι «**Ειδικές Πρόνοιες Δήλωσης Πολιτικής Πόλης Χρυσοχούς**» δημοσιεύτηκαν τον Οκτώβριο 2003 και αναφέρουν τα ακόλουθα σχετικά με την ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), η οποία ορίζεται ως Παραλιακή Ζώνη Οικολογικής Προστασίας:

«14. Περιβάλλον

14.4 Παραλιακή Ζώνη Οικολογικής Προστασίας

Παραλιακό τμήμα της περιοχής της Πόλης Χρυσοχούς (από την τοποθεσία “Κουζούθκια” μέχρι το ανατολικό όριο της παρούσας Δήλωσης Πολιτικής), αποτελεί ένα από τους κύριους αναπαραγωγικούς βιότοπους της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*. Στην περιοχή αυτή, [...] η Πολεοδομική Αρχή κατά τη χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας και αφού προηγουμένως διαβουλευθεί με την Υπηρεσία Περιβάλλοντος, θα απαιτεί όπως:

(α) μη εκτελούνται επεμβάσεις ή οποιαδήποτε έργα εντός της παραλιακής ζώνης οικολογικής προστασίας, τα οποία λόγω φύσης ή μεγέθους ή για άλλους λόγους, ενδέχεται να διαφοροποιήσουν τη χρήση ή να επηρεάσουν αρνητικά το τοπίο ή την πανίδα ή τη χλωρίδα της ακτής (η παραλιακή ζώνη οικολογικής σημασίας καθορίζεται στο Σχέδιο 1 Χρήση Γης Δήλωσης Πολιτικής Πόλης Χρυσοχούς και στα λεπτομερή κτηματολογικά / χωρομετρικά σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών),

(β) μη εκτελούνται οποιαδήποτε έργα ακτοπροστασίας επί του παραλιακού μετώπου (μαρίνες, κάθετοι κυματοθραύστες, θωρακίσεις κλπ.),

(γ) μη επιτρέπεται η τοποθέτηση ομπρέλων και κρεβατακιών επί της παραλίας,

(δ) τηρούνται ειδικοί όροι σε σχέση με τον φωτισμό των οικοδομών, κήπων, δρόμων καθώς και τη φύτευση δενδροστοιχιών ελαχιστοποιώντας τις οποιεσδήποτε αρνητικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα, και

(ε) η τοπιοτέχνηση της ανάπτυξης και οποιαδήποτε νέα φύτευση σέβονται το οικολογικά ευαίσθητο περιβάλλον της περιοχής, συντηρώντας ως επί το πλείστον στοιχεία της φυσικής χλωρίδας.

Οι πιο πάνω ρυθμίσεις θα εφαρμόζονται κατά ακόμα πιο αυστηρό τρόπο στην παραλιακή περιοχή που εμπίπτει στη ζώνη προστασίας της παραλίας.» (σελ. 78-79, σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Η «**Έγκριση τροποποίησης (μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας μελέτης των ενστάσεων) – Ειδικές Πρόνοιες Δήλωσης Πολιτικής Πόλης Χρυσοχούς**» δημοσιεύτηκε το 2007 και αναφέρει τα ακόλουθα σχετικά με την «Παραλιακή Ζώνη Οικολογικής Προστασίας»:

«14. Περιβάλλον

1. Αντικατάσταση της υποπαραγράφου 14.4(γ) (σελ. 78) με την ακόλουθη υποπαραγραφο:

14.4(γ) η τοποθέτηση ομπρέλων και κρεβατιών επί της παραλίας, θα εξετάζεται μόνο αφού εξασφαλιστεί η συναίνεση του Διευθυντή Υπηρεσίας Περιβάλλοντος.» (σελ. 14).

Η «**Δήλωση Πολιτικής Πόλης Χρυσοχούς (Τροποποίηση 2011)**» δημοσιεύτηκε το 2011 και δεν τροποποιεί καθοιονδήποτε τρόπο τα πιο πάνω.

Το «**Τοπικό Σχέδιο Κόλπου Χρυσοχούς – Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής**» δημοσιεύτηκε το 2013 και αναφέρει τα ακόλουθα σχετικά με την Παραλιακή Ζώνη Οικολογικής Προστασίας:

«6. Περιβάλλον

6.6 Χωροθετικές και Άλλες Πολιτικές

6.6.3 Παραλιακή Ζώνη Οικολογικής Προστασίας

Το παραλιακό τμήμα της περιοχής της Πόλης Χρυσοχούς, από την τοποθεσία «Κουζούθκια» μέχρι το ανατολικό όριο του Τοπικού Σχεδίου, αποτελεί ένα από τους κύριους αναπαραγωγικούς βιότοπους της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*, και για το λόγο αυτό, μεταξύ άλλων, αποτελεί περιοχή προστασίας του Δικτύου Natura 2000. Στην περιοχή αυτή, [...] η Πολεοδομική Αρχή κατά τη χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας και αφού προηγουμένως διαβουλευθεί με το Τμήμα Περιβάλλοντος, θα απαιτεί όπως:

(α) μη εκτελούνται επεμβάσεις ή οποιαδήποτε έργα εντός της παραλιακής ζώνης οικολογικής προστασίας, τα οποία λόγω φύσης ή μεγέθους ή για άλλους λόγους ενδέχεται να διαφοροποιήσουν τη χρήση ή να επηρεάσουν αρνητικά το τοπίο ή την πανίδα ή τη χλωρίδα της ακτής [η παραλιακή ζώνη οικολογικής σημασίας καθορίζεται στο Σχέδιο 2 (Χρήση Γης) και στα λεπτομερή σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών],

(β) μη εκτελούνται οποιαδήποτε έργα ακτοπροστασίας επί του παραλιακού μετώπου (μαρίνες, κάθεταιοι κυματοθραύστες, θωρακίσεις κλπ.),

(γ) η τοποθέτηση ομπρελών και κρεβατιών επί της παραλίας, θα εξετάζεται μόνο αφού εξασφαλιστεί η συναίνεση του Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος,

(δ) τηρούνται ειδικοί όροι σε σχέση με το φωτισμό των οικοδομών, κήπων, δρόμων καθώς και τη φύτευση δενδροστοιχιών, ελαχιστοποιώντας τις οποιοσδήποτε αρνητικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα, και

(ε) η τοπιοτέχνηση της ανάπτυξης και οποιαδήποτε νέα φύτευση σέβονται το οικολογικά ευαίσθητο περιβάλλον της περιοχής, συντηρώντας ως επί το πλείστον στοιχεία της φυσικής χλωρίδας.

Οι πιο πάνω ρυθμίσεις θα εφαρμόζονται κατά ακόμα πιο αυστηρό τρόπο στην παραλιακή περιοχή που εμπίπτει στη Ζώνη Προστασίας της Παραλίας.

Νοείται ότι σε περίπτωση που κατά τη διάρκεια της ισχύος του Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς, εκδοθεί το Διάταγμα Διαχείρισης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά, στο οποίο θα καθορίζονται οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες και τα μέτρα διαχείρισης της περιοχής, οι πρόνοιές του θα υιοθετηθούν από το Τοπικό Σχέδιο.» (σελ. 46-47, σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Η «**Έγκριση Τροποποίησης (μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας μελέτης των ενστάσεων) – Τοπικό Σχέδιο Κόλπου Χρυσοχούς: Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής**» δημοσιεύτηκε το 2015 και δεν τροποποιεί καθι�ονδήποτε τρόπο τα πιο πάνω.

Το «**Τροποποιημένο (επανεξέταση) Τοπικό Σχέδιο Κόλπου Χρυσοχούς – Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής**» δημοσιεύτηκε το 2021 και επίσης δεν τροποποιεί καθι�ονδήποτε τρόπο τα πιο πάνω.

Σύμφωνα με επιστολή του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών προς τον Διευθυντή Τμήματος Δημοσίων Έργων, ημερομηνίας 28.09.2020, με θέμα «Μελέτη προστασίας και βελτίωσης του παραλιακού μετώπου από το Νέο Χωριό Πάφου μέχρι τον Παχύαμμο»: «Σημειώνεται πως τα όρια της περιοχής αυτής που αναφέρεται το Τοπικό Σχέδιο», δηλαδή της Παραλιακής Ζώνης Οικολογικής Προστασίας, «σταματά στην Αργάκα, λόγω του ότι η υπόλοιπη περιοχή δεν έχει ενταχθεί στο εν λόγω Τοπικό Σχέδιο. Είναι όμως αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως οι λόγοι στους οποίους βασίστηκε η εν λόγω απαγόρευση, ισχύουν και για την υπόλοιπη περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Ως εκ τούτου, το Τμήμα μας θεωρεί πως δεν θα πρέπει να υπάρξουν έργα ακτοπροστασίας σε όλο το μήκος της περιοχής Πόλις – Γιαλιά» (σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Η ΟΠΟΚ συμφωνεί με την πιο πάνω θέση του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Παράλληλα, όμως, η ΟΠΟΚ τονίζει ότι, πέρα από τις υποπεριοχές 2 και 3, οι οποίες εμπίπτουν εντός της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), η υποπεριοχή 1 βρίσκεται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας

του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στο Λατσιό (Latsi), η υποπεριοχή 4 βρίσκεται μεταξύ των παραλιών ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* Βόρεια Αγία Μαρίνα (Ayia Marina North) – Νέα Δήμματα (Nea Dimmata) στα νοτιοδυτικά και Πωμός (Pomos) – Παχύαμμος (Pachyammos) στα βορειοανατολικά, και η υποπεριοχή 5 γειτνιάζει στα δυτικά με την παραλία ωτοκίας του είδους προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* στον Πωμό (Pomos), ενώ παράλληλα βρίσκεται κατά μήκος της παραλίας ωτοκίας των ειδών προτεραιότητας των θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* στον Παχύαμμο (Pachyammos). Συνεπώς, ολόκληρη η περιοχή χωροθέτησης του προτεινόμενου σχεδίου εμπίπτει εντός θαλάσσιας περιοχής τροφοληψίας και επηρεάζει σημαντικά κύριες παραλίες ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων, το οποίο υλοποιείται υπό την ευθύνη του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Ως εκ τούτου, η ΟΠΟΚ θεωρεί ότι οι λόγοι στους οποίους βασίστηκε η απαγόρευση εκτέλεσης οποιωνδήποτε έργων ακτοπροστασίας επί του παραλιακού μετώπου του Δήμου Πόλις Χρυσοχούς (μαρίνες, κάθετοι κυματοθραύστες, θωρακίσεις κλπ.), που εμπίπτει στην ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY400001), θα πρέπει να ισχύουν, όχι μόνο για την υπόλοιπη περιοχή του Δικτύου Natura 2000, αλλά και για ολόκληρο το τμήμα της ακτογραμμής του Κόλπου Χρυσοχούς, το οποίο περιλαμβάνει κύριες παραλίες ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας που εντάσσονται στο Πρόγραμμα Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων.

8. Έμμεσες, σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στην ακεραιότητα της «περιοχής δορυφόρου» (“satellite area”) της ΕΖΔ (CY4000010) και ΖΕΠ (CY4000023) Χερσόνησος Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τα Φαράγγια της Ανδρολίκου, λόγω της ανάγκης εξεύρεσης λατομικών υλικών και της συνεπακόλουθης επέκτασης της Λατομικής Ζώνης (ΛΖ) Ανδρολίκου

Σημειώνεται ότι στα κεφάλαια 5.7 (σελ. 131) και 6.2.1 (σελ. 139) της ΣΜΠΕ (Μάιος 2021), γίνονται αναφορές σε εξασφάλιση των λατομικών υλικών για την κατασκευή των κυματοθραυστών από τα υφιστάμενα λατομεία της ΛΖ Ανδρολίκου, καθώς και αναφορά στα ακόλουθα τρία (3) εναλλακτικά σενάρια εξεύρεσης νέων λατομικών υλικών στην επαρχία Πάφου:

- (1) Επέκταση υφιστάμενης ΛΖ Ανδρολίκου.
- (2) Εξέταση νέων αιτήσεων επέκτασης των υφιστάμενων λατομείων στη ΛΖ Ανδρολίκου, με στόχο την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών εκμετάλλευσης αποθεμάτων φυσικών ογκόλιθων ασβεστόλιθου από την «περιοχή δορυφόρο» της ΕΖΔ (CY4000010) και ΖΕΠ (CY4000023) Χερσόνησος Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τα Φαράγγια της Ανδρολίκου.
- (3) Πιθανή αδειοδότηση νέας ΛΖ με αποθέματα διαβασικών πετρωμάτων εντός ή/και πλησίον των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ (CY2000006) και ΖΕΠ (CY2000016) Δάσος Πάφου.

Παρόλα αυτά, στο κεφάλαιο 8.1 (σελ. 154) της ΣΜΠΕ (Μάιος 2021) αναφέρεται ότι η προέλευση των ογκόλιθων θα γίνεται από εγκεκριμένα λατομεία της ευρύτερης επαρχίας Λάρνακας.

Σε συνέχεια σχετικής επιστολής του Τμήματος Περιβάλλοντος, ημερομηνίας 19.11.2021, η ομάδα μελετητών προέβη στην υποβολή Συμπληρωματικών και Διευκρινιστικών Στοιχείων για την ΣΜΠΕ, στις 03.05.2022. Ειδικότερα, το Τμήμα Περιβάλλοντος ζήτησε όπως διευκρινιστεί η προέλευση των λατομικών υλικών και οι ακριβείς ποσότητες που θα χρειαστούν για την υλοποίηση του προτεινόμενου σχεδίου, καθώς και εάν δύναται να χρησιμοποιηθούν προκατασκευασμένοι / τεχνητοί ογκόλιθοι. Σύμφωνα με το σημείο E5 (σελ. 14) και C1 (σελ. 20) των Συμπληρωματικών και Διευκρινιστικών Στοιχείων της ΣΜΠΕ (03.05.2022), η περιοχή μελέτης δεν έχει γειτονικά λατομεία, με κατάλληλο και επαρκές υλικό. Συνεπώς, οι εναλλακτικές λύσεις είναι:

- (1) Η χρήση τεχνητών ογκόλιθων (προκατασκευασμένων μονάδων σκυροδέματος) για την παραγωγή των οποίων θα γίνει χρήση υλικών από τη γύρω περιοχή. Οι τεχνητοί ογκόλιθοι θα χρησιμοποιηθούν επίσης σε παρόμοια έργα στην περιοχή του Ξενοδοχείου St George στη Χλώρακα, ενώ παράλληλα η χρήση τεχνητών ογκόλιθων έχει ως πλεονέκτημα ότι συνεπάγεται μικρότερη έκταση κατάληψης.
- (2) Η εισαγωγή υλικών από άλλες χώρες.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι, στο στάδιο της ΣΜΠΕ μπορεί να γίνει εκτίμηση των απαιτούμενων ποσοτήτων λατομικών υλικών σε προκαταρκτικό επίπεδο μόνο και η αναλυτική προσμέτρηση των ποσοτήτων μπορεί να δοθεί κατά το στάδιο της κατασκευαστικής μελέτης, δηλαδή της Μελέτης Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ), η οποία θα εκπονηθεί κατά τη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε επίπεδο επιμέρους έργων, αφού όμως εγκριθεί το προτεινόμενο σχέδιο σε επίπεδο αξιολόγησης ΣΜΠΕ.

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις πιο πάνω αναφορές των σχετικών μελετών, η ΟΠΟΚ θεωρεί ότι τυχόν έγκριση του προτεινόμενου σχεδίου και υλοποίηση των προτεινόμενων έργων, δύναται να επιφέρει έμμεσες, σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα αντικείμενα προστασίας (ενδιατήματα και είδη) και στους στόχους διατήρησης της «περιοχής δορυφόρου» της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), η οποία περιλαμβάνει τα Φαράγγια της Ανδρολίκου, λόγω της ανάγκης εξεύρεσης λατομικών υλικών και της συνεπακόλουθης επέκτασης της ΛΖ Ανδρολίκου.

9. Διασφάλιση της εφαρμογής της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης (Precautionary Principle)

Ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι το προτεινόμενο σχέδιο δύναται να επιφέρει σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα αντικείμενα προστασίας (ενδιατήματα και είδη) και στους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), θα πρέπει να διασφαλιστεί η εφαρμογή της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης²¹, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 191(2) της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 6(3) της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ), καθώς και την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, κυρίως όσον αφορά την ανάγκη διατήρησης ειδών άγριας πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος και προτεραιότητας, τα οποία απαιτούν αυστηρή προστασία [βλ. σχετικές Αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2004 στην Υπόθεση C-127/02 (σκέψη 44)²², της 20ης Σεπτεμβρίου 2007 στην Υπόθεση C-304/05 (σκέψεις 56-59)²³, της 20ής Μαΐου 2010 στην Υπόθεση C-308/08 (σκέψη 21)²⁴, της 24ης Νοεμβρίου 2011 στην

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 02.02.2000. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την Αρχή της Προφύλαξης [COM/2000/0001 τελικό]. [Πρόσβαση](#).

European Commission – Directorate General for Environment. 2012. *Workshop on EU Legislation: Principles of EU Environmental Law – The Preventive and Precautionary Principle. Cooperation with National Judges and Prosecutors in the Field of EU Environmental Law*. [Πρόσβαση](#).

European Commission – Directorate General for Environment. 2017. *Science for Environment Policy – Future Brief. The Precautionary Principle: Decision-Making under Uncertainty*. September 2017, Issue 18. [Πρόσβαση](#).

European Commission – European Environment Agency (EEA). 2001. *Environmental Issue Report No 22/2001 – Late Lessons from Early Warnings: The Precautionary Principle 1896–2000*. Editorial team: P. Harremoës (Chairman), D. Gee (EEA editor), M. MacGarvin (Executive editor), A. Stirling (Editor), J. Keys (Editor), B. Wynne (Editor), S. Guedes Vaz (EEA editor). Project managers: D. Gee and S. Guedes Vaz (European Environment Agency). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001. [Πρόσβαση](#).

International Union for the Conservation of Nature (IUCN). 2004. *The Precautionary Principle in Biodiversity Conservation and Natural Resource Management: An issue paper for policymakers, researchers, and practitioners*. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge, UK. [Πρόσβαση](#).

International Union for the Conservation of Nature (IUCN). 2007. *Guidelines for Applying the Precautionary Principle to Biodiversity Conservation and Natural Resource Management, as approved by the 67th meeting of the IUCN Council, 14-16 May 2007*. [Πρόσβαση](#).

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO) & World Commission on the Ethics of Scientific Knowledge and Technology (COMEST). 2005. *The Precautionary Principle*. [Πρόσβαση](#).

²² Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, στην υπόθεση C-127/02, που έχει ως αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Raad van State (Κάτω Χώρες), με απόφαση της 27ης Μαρτίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Απριλίου 2002, στο πλαίσιο της υποθέσεως *Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels κατά Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, παρισταμένης της *Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij UA* [«Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Έννοια του “σχεδίου” – Εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων επί προστατευόμενου τόπου»]. [Πρόσβαση](#).

²³ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τέταρτο τμήμα) της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, στην υπόθεση C-304/05, *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας* [«Παράβαση κράτους μέλους - Οδηγία 92/43/ΕΟΚ - Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας - Οδηγία 79/409/ΕΟΚ - Διατήρηση των αγρίων πτηνών - Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εργασιών διαρρυθμίσεως για χιονοδρομικές πίστες»]. [Πρόσβαση](#).

²⁴ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τέταρτο τμήμα), της 20ής Μαΐου 2010, στην Υπόθεση C308/08, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου της Ισπανίας* [«Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων – Άγρια πανίδα και χλωρίδα – Καθεστώς προστασίας πριν από την εγγραφή οικοτόπου

Υπόθεση C-404/09 (σκέψη 163)²⁵, της 11ης Απριλίου 2013 στην Υπόθεση C-258/11 (σκέψεις 40-44)²⁶ και της 10ης Νοεμβρίου 2016 στην Υπόθεση C-504/14²⁷].

Σε κάθε περίπτωση, η ΟΠΟΚ θεωρεί, πέραν κάθε εύλογης αμφιβολίας και επιστημονικής επιφύλαξης, ότι το προτεινόμενο σχέδιο θα επιφέρει σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες, άμεσες, έμμεσες και συσσωρευτικές επιπτώσεις στα αντικείμενα προστασίας (ενδιαιτήματα και είδη) και στους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023). Ως εκ τούτου, ως μέλος της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, η ΟΠΟΚ τοποθετείται κάθετα αρνητικά και εισηγείται την απόρριψη του προτεινόμενου σχεδίου, στην ολότητά του, από την Περιβαλλοντική Αρχή.

10. Παρερμηνεία μεταξύ της ανάγκης εφαρμογής της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης και της δυνατότητας επιβολής των προτεινόμενων Μέτρων Μετριασμού (Mitigation Measures)

Όπως προαναφέρθηκε, η ΟΠΟΚ συμφωνεί με τα συμπεράσματα και την τελική εισήγηση της εξειδικευμένης μελέτης της εμπειρογνώμονα, Δρ. Simona Ceriani, με τίτλο *“The Potential Impact of Breakwaters on Sea Turtle Nesting in the Natura 2000 Site Polis – Gialia (CY4000001)”*, η οποία δεν εισηγείται την υλοποίηση του προτεινόμενου σχεδίου. Παράλληλα, σημειώνεται ότι η «Τελική Έκθεση της ΜΕΟΑ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο», η οποία υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο 2022, καταλήγει στο ακόλουθο συναφές συμπέρασμα (σελ. 28): «Συμπερασματικά, μετά και από την ανάλυση της εμπειρογνώμονος για τις χελώνες, θεωρούμε ότι οι επιπτώσεις που ενδεχόμενα θα προκύψουν κυρίως κατά τη διάρκεια λειτουργίας του έργου θα είναι αρνητικές ως προς τη μείωση του οικοτόπου της ΕΖΔ όπου φωλιάζουν οι χελώνες και ως εκ τούτου προς τις χελώνες. Για τις συγκεκριμένες επιπτώσεις δεν υπάρχουν μέτρα μετριασμού οπότε η υλοποίηση του έργου δεν συνιστάται» (σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Ωστόσο, η ΟΠΟΚ επισημαίνει ότι δεν συμφωνεί με τα προτεινόμενα μέτρα μετριασμού, τα οποία περιλαμβάνονται στην «Τελική Έκθεση της ΜΕΟΑ για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι Παχύαμμο» που υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο 2022 (σελ. 23-28). Τα εν λόγω μέτρα μετριασμού αφορούν τις επιπτώσεις, τόσο κατά το στάδιο της κατασκευής (θολερότητα, ηχητική ρύπανση και αγκυροβόληση), όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας (ποιότητα θαλασσινού νερού και προσθήκη σκληρού υποστρώματος). Ειδικότερα, η ΟΠΟΚ θεωρεί ότι τα συγκεκριμένα μέτρα μετριασμού είναι μη ουσιαστικά, ανεφάρμοστα, ανεπαρκή και εντελώς θεωρητικά. Επιπλέον, τα μέτρα μετριασμού είναι αυθαίρετα και δεν

στον κατάλογο τόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος – Άρθρο 12, παράγραφος 4 – Σχέδιο διαμορφώσεως αγροτικής οδού»]. [Πρόσβαση](#).

²⁵ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τέταρτο τμήμα), της 24ης Νοεμβρίου 2011, στην υπόθεση C-404/09, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου της Ισπανίας* [«*Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 85/337/ΕΟΚ – Εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων έργων στο περιβάλλον – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων – Άγρια πανίδα και χλωρίδα – Υπαίθρια ορυχεία – Περιοχή “Alto Sil” – Ζώνη ειδικής προστασίας – Τόπος κοινοτικής σημασίας – Καφέ αρκούδα (Ursus arctos) – Αγριόκουρκος (Tetrao urogallus)*»]. [Πρόσβαση](#).

²⁶ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τρίτο τμήμα) της 11ης Απριλίου 2013, στην υπόθεση C-258/11, με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supreme Court (Ιρλανδία) με απόφαση της 13ης Μαΐου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Μαΐου 2011, στο πλαίσιο της δίκης *Peter Sweetman, Ireland, Attorney General, Minister for the Environment, Heritage and Local Government κατά An Bord Pleanála, παρεμβαίνοντες Galway County Council και Galway City Council* [«*Περιβάλλον – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Άρθρο 6 – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων – Ειδικές ζώνες διατήρησης – Εκτίμηση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή έργου σε προστατευόμενο τόπο – Εφαρμοστέα κριτήρια για την εκτίμηση της πιθανότητας ένα τέτοιο σχέδιο ή έργο να παραβιάσει την ακεραιότητα του οικείου τόπου – Ο τόπος Lough Corrib – Σχέδιο κατασκευής της οδού N6 για την παράκαμψη της πόλης του Galway*»]. [Πρόσβαση](#).

²⁷ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τέταρτο τμήμα) της 10ης Νοεμβρίου 2016, στην υπόθεση C-504/14, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας* [«*Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Προστασία της φύσεως – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Άρθρο 6, παράγραφοι 2 και 3, και άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία β' και δ' – Άγρια πανίδα και χλωρίδα – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων – Θαλάσσια χελώνα Caretta caretta – Προστασία των θαλάσσιων χελωνών στον Κόλπο της Κυπαρισσίας – Τόπος κοινοτικής σημασίας “Θίνες Κυπαρισσίας” – Προστασία των ειδών*»]. [Πρόσβαση](#).

βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα, καθότι αγνοούν παντελώς τις επιπτώσεις σε σημαντικούς και προστατευόμενους θαλάσσιους τύπους φυσικών οικοτόπων (1110, 1120*, 1170, 8330). Παράλληλα, τα προτεινόμενα μέτρα μετριασμού δεν αποτρέπουν τις σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις στα ενδιαφέροντα χαρακτηρισμού και στα είδη προτεραιότητας που επηρεάζονται. Ως εκ τούτου, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να διασφαλίσουν την ακεραιότητα των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Επομένως, λόγω της χωροθέτησης και της κλίμακας του προτεινόμενου σχεδίου, το βασικό ζήτημα δεν είναι τα μέτρα μετριασμού, αλλά το γεγονός ότι το εν λόγω σχέδιο θα επιφέρει σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε αυστηρά προστατευόμενα ενδιαφέροντα και είδη.

Όπως ορθά σημειώνεται σε μία σχετικά πρόσφατη έκθεση του ειδικού εμπειρογνώμονα της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια επιτόπιας επίσκεψης για την αξιολόγηση ενός αδειοδοτημένου έργου στην ίδια περιοχή και του ανοικτού φακέλου της Μόνιμης Επιτροπής της Σύμβασης της Βέρνης αναφορικά με τη διατήρηση των παραλιών ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων στη Χερσόνησο Ακάμα και τον Κόλπο Χρυσούχους:

«From the debate, it seems that two different concepts were confused / misinterpreted: precautionary approach and mitigation measures. Mitigation measures are those measures that aim to reduce the impact of an anthropogenic threat where it is already present and has a negative impact on the population. In such a situation, reducing at a minimum the threat is the maximum feasible ambition of the mitigation measures, but eliminating completely the threat – i.e. restoring a pristine habitat condition – may be unrealistic. On the other hand, in a pristine situation – i.e. without a specific anthropogenic threat already in place – and in a context of scientific uncertainty about the effects of a potential threat – due to the complexity of factors involved – the precautionary approach would recommend to avoid developing a potential threat to such an important and delicate habitat like a sea turtle nesting site»²⁸ (σημ. η υπογράμμιση δική μας).

Παρακαλούμε όπως η τοποθέτηση της ΟΠΟΚ επισυναφθεί στα πρακτικά της συνεδρίας της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση που έγινε στις 18.05.2023. Παράλληλα, ευελπιστούμε ότι οι απόψεις και θέσεις της ΟΠΟΚ θα ληφθούν δεόντως υπόψη από την Περιβαλλοντική Αρχή.

Όπως πάντοτε, παραμένουμε στη διάθεσή σας για περαιτέρω πληροφορίες ή/και διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου
Αντιπρόεδρος
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου
Μέλη:

Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση
Επιτροπής Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από Ορισμένα Έργα
Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα

Κλείτος Παπαστυλιανού
Επιστημονικός & Διοικητικός Λειτουργός
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου

²⁸ Council of Europe. Strasbourg, 28 October 2016. T-PVS/Files (2016) 44. "Evaluation of the current and potential conservation status based on the on-the-spot appraisal – Potential future problems", in Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Standing Committee, 36th Meeting, Strasbourg, 15-18 November 2016, *Specific Sites – Files Open: Akamas Peninsula (Cyprus). Report of the on-the-spot appraisal (10-11 October 2016)*. Document prepared by Mr Paolo Casale, pp. 5. [Πρόσβαση](#).

BirdLife
Cyprus

Προς

κ. Κώστα Χατζηπαναγιώτου
Διευθυντή
Τμήμα Περιβάλλοντος
chadjipanayiotou@environment.moa.gov.cy

Υπόψιν

κα. Έλενα Στυλιανοπούλου
Ανώτερη Λειτουργό Περιβάλλοντος
Τμήμα Περιβάλλοντος
estylianopoulou@environment.moa.gov.cy

Κοινοποίηση: Μέλη της ad hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Λευκωσία, 12 Ιουνίου 2023

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα: Σχόλια για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο και τη σχετική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

Επικοινωνώ μαζί σας σε συνέχεια της συνάντησης της ad hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαΐου 2023 και όπου συζητήθηκε το πιο πάνω θέμα, για να καταθέσω γραπτώς τις απόψεις μου.

Καταρχάς, συμφωνώ με την τοποθέτηση και τους προβληματισμούς της **Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου** (ΟΠΟΚ) για το εν λόγω θέμα και δει της ειδικού για τις θαλάσσιες χελώνες κας. Μυρούλας Χατζηχριστοφόρου, όπως κατατέθηκαν στις 30 Μαΐου 2023 σε επιστολή προς το Τμήμα Περιβάλλοντος.

Συμφωνώ επίσης με το συμπέρασμα της έκθεσης της εμπειρογνώμονα Δρ. Simona Ceriani όπως κατατέθηκε τον Δεκέμβριο του 2022, όσον αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις που αναμένονται από την κατασκευή κυματοθραυστών στην προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 Πόλις – Γυαλιά και τις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελωνών, Χελώνα Καρέτα (1224* *Caretta caretta*) και Πράσινη Χελώνα (1227* *Chelonia mydas*), στη βάση των οποίων **δεν εισηγείται την κατασκευή του έργου.**

Παρότι συμφωνώ με τα συμπεράσματα της έκθεσης, θεωρώ τη **Δέουσα Εκτίμηση των Επιπτώσεων** όπως παρουσιάστηκε **ανεπαρκής** καθότι:

1. Εστιάζεται **μόνο στις επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου στις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελωνών** και όχι σε άλλα είδη ή οικοτόπους χαρακτηρισμού της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γυαλιά, όπως είναι τα Λιβάδια Ποσειδωνίας (1120*) τα οποία αποτελούν επίσης οικοτόπο προτεραιότητας καθώς και περιοχή τροφοληψίας και ζευγαρώματος των θαλάσσιων χελωνών.

2. Εστιάζεται **μόνο στο τμήμα του προτεινόμενου έργου που εμπίπτει εντός της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά** (υποπεριοχές 2 και 3). Δεν εξετάζονται, υπό όρους Δέουσας Εκτίμησης, οι επιπτώσεις της προτεινόμενης χωροθέτησης κυματοθραυστών από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο:
- a. Σε προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 εκτός της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά, δηλαδή των περιοχών **Natura 2000 της Χερσονήσου του Ακάμα**.
  - b. Στους **οικοτόπους που απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή** του προτεινόμενου έργου, εκτός Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά, ορισμένοι από τους οποίους αποτελούν **οικοτόπους προτεραιότητας** για τους οποίους τα Κράτη Μέλη φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη, ασχέτως αν δεν περιλαμβάνονται εντός περιοχής Natura 2000.
  - c. Στους **οικοτόπους στους οποίους εξαρτώνται για τη τροφοληψία τους και το ζευγάρωμα τα είδη της θαλάσσιας χελώνας** για τα οποία καθορίστηκε η περιοχή του Δικτύου Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά, ασχέτως αν χωροθετούνται εκτός της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά, εφόσον με βάση την Οδηγία για τους Οικοτόπους θα πρέπει να διασφαλίζεται η αυστηρή προστασία ολόκληρης της περιοχής φυσικής κατανομής τους και όλα τα στάδια του βιολογικού κύκλου των ειδών. Το ίδιο ισχύει και για **παραλίες ωτοκίας** των δυο αυτών ειδών, οι οποίες εμπίπτουν στην περιοχή του προτεινόμενου έργου αλλά εκτός της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά.
3. Εστιάζεται μόνο στο συγκεκριμένο προτεινόμενο έργο αγνοώντας άλλα έργα τα οποία πιθανών να έχουν **συσσωρευτικές επιπτώσεις στην περιοχή και στα είδη χαρακτηρισμού της**, όπως για παράδειγμα τους υφιστάμενους κυματοθραύστες, το έργο 'Limni Bay Resort', τον προτεινόμενο πεζόδρομο Πόλις Χρυσοχούς, μεταξύ άλλων.
4. Δεν λαμβάνονται υπόψη οι **έμμεσες επιπτώσεις από την εξασφάλιση λατομικών υλικών** για την κατασκευή του εν λόγω προτεινόμενου έργου. Σε περίπτωση που προκύπτει ότι περιλαμβάνεται ως επιλογή για την εξασφάλιση υλικών η επέκταση της υφιστάμενης Λατομικής Ζώνης Ανδρολίκου, τότε το προτεινόμενο έργο δύναται να επιφέρει έμμεσες, σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους των περιοχών Natura 2000 της Χερσονήσου Ακάμα.

Θεωρώ ότι όλα τα πιο πάνω κενά που υπάρχουν στην εκτίμηση θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από την Περιβαλλοντική Αρχή, διασφαλίζοντας την **Αρχή της Προφύλαξης** που προκύπτει από την Οδηγία για τους Οικοτόπους, κυρίως όσον αφορά την ανάγκη διατήρησης ειδών προτεραιότητας τα οποία απαιτούν αυστηρή προστασία. Τέλος, νοουμένου ότι η κατασκευή έργων ακτοπροστασίας επί του παραλιακού μετώπου **απαγορεύεται με βάση το Τοπικό Σχέδιο Κόλπου Χρυσοχούς (2013)** δεν αντιλαμβάνομαι τη βάση της συζήτησης για το εν λόγω έργο.

Είμαι στη διάθεση σας για περαιτέρω διευκρινήσεις και συζήτηση του θέματος.

Με εκτίμηση,

Δρ. Μάρτιν Χέλλικαρ

6.2 Παράρτημα 2: Πίνακας ευθυγράμμισης απόψεων μελών Ad-hoc Επιτροπής με Έκθεση

Μέλος Ad-hoc	Απόψεις	Αντιμετώπιση
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Ανεπαρκής Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων / Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001), ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023)	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Ανεπαρκής εκτίμηση συσσωρευτικών επιπτώσεων του προτεινόμενου σχεδίου, σε συνδυασμό με άλλα έργα, σχέδια και προγράμματα που χωροθετούνται στην ίδια περιοχή	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Καταστρατήγηση μέτρων προτεραιότητας για τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε σημαντικούς και προστατευόμενους τύπους θαλάσσιων τύπων φυσικών οικοτόπων χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Ανεπαρκής εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων του προτεινόμενου σχεδίου στα ενδιαίτηματα τροφοληψίας ή/και ζευγαρώματος, πέραν των παραλιών ωτοκίας, των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY4000001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010)	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Κατακερματισμός της περιοχής χωροθέτησης του προτεινόμενου σχεδίου και σαλαμοποίηση της διαδικασίας Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης από το Τμήμα Δημοσίων Έργων, κατά παράβαση των σχετικών οδηγιών του Τμήματος Περιβάλλοντος	Υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Επισκόπηση διεθνούς επιστημονικής βιβλιογραφίας και σχετικές μελέτες περίπτωσης (case studies) για τις δυνητικές επιπτώσεις από την κατασκευή κυματοθραυστών εντός ή/και πλησίον	Υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή

	περιοχών προστασίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας και χαρακτηρισμού της ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά (CY400001) και της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY400010)	
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Παράβαση των σχετικών προνοιών και μέτρων πολιτικής του Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς	Δεν αφορά Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση αλλά πιο γενικό πλαίσιο
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Έμμεσες, σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στην ακεραιότητα της «περιοχής δορυφόρου» (“satellite area”) της ΕΖΔ (CY400010) και ΖΕΠ (CY400023) Χερσόνησος Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τα Φαράγγια της Ανδρολίκου, λόγω της ανάγκης εξεύρεσης λατομικών υλικών και της συνεπακόλουθης επέκτασης της Λατομικής Ζώνης (ΛΖ) Ανδρολίκου	Επιπρόσθετη Λατομική ζώνη ή δραστηριότητα θα αξιολογηθεί όταν και εφόσον γίνει αίτηση. Έγκριση ή όχι κάποιου έργου δεν σημαίνει αυτόματα ότι εγκρίνεται και επέκταση ή δημιουργία Λατομικής ζώνης.
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Διασφάλιση της εφαρμογής της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης (Precautionary Principle)	Υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Παρερμηνεία μεταξύ της ανάγκης εφαρμογής της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης και της δυνατότητας επιβολής των προτεινόμενων Μέτρων Μετριασμού (Mitigation Measures)	Αρνητική απόφαση Περιβαλλοντική Αρχής άρα δεν θα εφαρμοστούν οποιαδήποτε μέτρα μετριασμού
Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου	Εστιάζεται μόνο στις επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου στις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων και όχι σε άλλα είδη ή οικοτόπους χαρακτηρισμού της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου	Εστιάζεται μόνο στο τμήμα του προτεινόμενου έργου που εμπίπτει εντός της περιοχής Natura 2000 Πόλις – Γιαλιά	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου	Εστιάζεται μόνο στο συγκεκριμένο προτεινόμενο έργο αγνοώντας άλλα έργα τα οποία πιθανών να έχουν συσσωρευτικές επιπτώσεις στην περιοχή και στα είδη χαρακτηρισμού της, όπως για παράδειγμα τους υφιστάμενους κυματοθραύστες, το έργο ‘Limni Bay Resort’, τον προτεινόμενο πεζόδρομο Πόλις Χρυσοχούς, μεταξύ άλλων.	Αναφέρεται στην έκθεση και υιοθετήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή
Πτηνολογικός Σύνδεσμος	Δεν λαμβάνονται υπόψη οι έμμεσες επιπτώσεις από την εξασφάλιση λατομικών	Επιπρόσθετη Λατομική ζώνη ή

Κύπρου	υλικών για την κατασκευή του εν λόγω προτεινόμενου έργου	δραστηριότητα θα αξιολογηθεί όταν και εφόσον γίνει αίτηση. Έγκριση ή όχι κάποιου έργου δεν σημαίνει αυτόματα ότι εγκρίνεται και επέκταση ή δημιουργία Λατομικής ζώνης.
--------	--	--

6.3 Παράρτημα 3: Πρακτικά συνεδρίας Ad-hoc 18/05/2023

Πρακτικά της συνεδρίας που έγινε στις 18/5/2023 στα πλαίσια εφαρμογής του Άρθρου 16 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (Αρ. 153(I)2003)

Πήραν μέρος:

Δέσπω Ζαβρού	Τμήμα Περιβάλλοντος - Πρόεδρος Επιτροπής (θέματα 1,2,3)
Ηρόδοτος Κακούρης	Τμήμα Δασών (θέματα 1)
Μελίνα Μάρκου	Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (θέμα 3)
Γιάννης Ιωάννου	Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (θέμα 3)
Βασίλης Παπαδόπουλος	Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών (θέμα 3)
Πανίκος Παναγίδης	Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (θέμα 1,2)
Κλείτος Παπαστυλιανού	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου
Μάρτιν Χέλλιχαρ	Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου (θέμα 1,2,3)
Κώστας Βοσκός	Τμήμα Περιβάλλοντος (θέμα 1)
Παναγιώτα Ανδρέου	Τμήμα Περιβάλλοντος (θέμα 1)
Έλενα Ερωτοκρίτου	Τμήμα Περιβάλλοντος (θέμα 1)
Άννη Παπαδοπούλου	Τμήμα Περιβάλλοντος (θέμα 2)
Γιάννης Χριστοδουλίδης	Τμήμα Περιβάλλοντος (θέμα 3)
Μαριλένα Αδαμίδου	Τμήμα Περιβάλλοντος, Γραμματέας

Παρέστησαν:

Πανίκος Νικολαΐδης	Νικολαΐδης & Συνεργάτες - Μελετητής (θέμα 1)
Νικόλ Μαυροβουνιώτη και	Μελετήτριες (θέμα 2)
Ελεάνα Χατζηανδρέου	
Simona Ceriani	AP marine Environmental Consultancy-Μελετήτρια (θέμα 3)
Αντώνης Πέτρου	AP marine Environmental Consultancy-Μελετητής (θέμα 3)

Θέμα (1) Μελέτη Ειδικής Αξιολόγησης για την εγκατάσταση ραντάρ εναέριας κυκλοφορίας στο ύψωμα Χορτερή, στην περιοχή Σταυρού της Ψώκας

Δέσπω Ζαβρού – Προεδρεύουσα

1.1 Καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους και ενημέρωσε ότι ο Μελετητής απουσιάζει και δεν θα γίνει παρουσίαση του έργου.

Ανάφερε ότι έχει εντοπισθεί ότι η Μελέτη αναφέρεται σε 4 περιοχές του Δικτύου Natura 2000, αντί στην ΕΖΔ «Δάσος Πάφου» ως μία περιοχή. Επίσης, έχει εντοπισθεί ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων γίνεται μόνο για την ΖΕΠ «Δάσος Πάφου».

Επίσης, ανέφερε την επιστολή (επισυνάπτεται) του Τμήματος Δασών προς την Πολιτική Αεροπορία, στην οποία το Τμήμα Δασών είναι θετικό υπό συγκεκριμένους όρους

Ηρόδοτος Κακούρης – Τμήμα Δασών

1.2 Ανάφερε ότι στην ΜΕΕΠ δεν αναφέρεται ότι θα χρειαστεί διαπλάτυνση ο δρόμος στο χιλιομετρικό τμήμα 800μ - 1500μ, προς το τέλος του δρόμου, από 4 μέτρα πλάτος να διαπλατυνθεί σε 4,5 μέτρα. Από χιλιομετρικό τμήμα 0 – 880μ ο δρόμος βελτιώθηκε. Είπε στη συνέχεια ότι θα επηρεαστούν 25 δέντρα, τα οποία βρίσκονται εντός της περιοχής Natura 2000. Σχετική είναι η επιστολή τους.

Επίσης είπε ότι το Τμήμα Δασών εισηγήθηκε σε επιστολή του προς το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας, ο δρόμος να διαπλατυνθεί κατά τμήματα αλλά το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας δεν απάντησε.

Στη συνέχεια ανέφερε ότι στην περιοχή υπάρχουν και δύο είδη του Κόκκινου Βιβλίου τα οποία όμως ευνοούνται από ανοίγματα.

Κλείτος Παπαστυλιανού – ΟΠΟΚ

1.3 Ανάφερε ότι η Μελέτη περιέχει κι άλλα λάθη / ελλείψεις και συγκεκριμένα δεν αναφέρεται:

- Σε πόση απόσταση είναι η φωλιά του *Accipiter gentilis*.
- Η χωροθέτηση του δρόμου.
- Το πλάτος του δρόμου.
- Αν ο δρόμος θα μείνει χωματόδρομος ή αν θα ασφαλοστρωθεί
- Αν θα έχει διαφοροποίηση το δίκτυο ηλεκτροδότησης
- Αν θα τοποθετηθούν κι άλλα καλώδια, ή αν θα ενισχυθεί η τάση του ρεύματος κλπ
- Οι ανάγκες κατανάλωσης καυσίμων.
- Το θέμα του θορύβου λόγω της λειτουργίας της ηλεκτρογεννήτριας.
- Το θέμα του ανεφοδιασμού.
- Το θέμα πυρασφάλειας.
- Στις επιπλέον εργασίες που θα απαιτηθούν, όπως η διαπλάτυνση του δρόμου.

Μάρτιν Χέλλικαρ – Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου

1.4 Ζήτησε να αναφερθεί το ύψος των υφιστάμενων κεραιών και ανέφερε ότι στην Μελέτη δεν αναφέρεται η πιθανότητα για προσκρούσεις των αρπακτικών στην κεραία, σημειώνοντας ότι η περιοχή χρησιμοποιείται από αρπακτικά. Συμπλήρωσε ότι από επιτόπιες επισκέψεις που έκαναν οι ίδιοι δεν εντόπισαν γύπες στην περιοχή.

Στη συνέχεια ανέφερε ότι υπάρχει υποψία για ύπαρξη φωλιάς Σπιζαετού καθώς και άλλα αρπακτικά και θα πρέπει να διερευνηθεί το θέμα και να ληφθούν τα ανάλογα μέτρα και ζήτησε όπως οι μελετητές επανέλθουν με συμπληρωματικά στοιχεία και τα παρουσιάσουν.

Κώστας Βοσκός – Τμήμα Περιβάλλοντος

1.5 Ρώτησε κατά πόσον ο πλησιέστερος πάσσαλος της ΑΗΚ εμπίπτει εντός του δικτύου Natura 2000.

Δέσπω Ζαβρού – Προεδρεύουσα

1.6 Ανέφερε ότι θα ζητηθεί από τον Μελετητή να υποβάλει συμπληρωματικά στοιχεία στα οποία να περιλαμβάνεται και το θέμα της διαπλάτυνσης του δρόμου και το θέμα θα επανέλθει για συζήτηση στην Επιτροπή.

Θέμα (2) Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για την κατασκευή και λειτουργία ΦΠ, ισχύος 150.155 Kw, στην Κοινότητα Λεμώνα, ΖΕΠ “Κοιλάδα Έζουσας”, Β311/2020

Δέσπω Ζαβρού – Προεδρεύουσα

2.1 Καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους και ενημέρωσε ότι ο Μελετητής θα προχωρήσει στην παρουσίαση της Μελέτης ΕΟΑ και μετά θα τεθούν προς την μελετητή διευκρινιστικά ερωτήματα από τα μέλη της Επιτροπής.

Μάρτιν Χέλλικαρ – Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου

2.2 Αnéφερε ότι οι καταγραφές τους της πτηνοπανίδας έπρεπε να είναι 10 στον αριθμό και να γίνουν κατά την περίοδο φωλεοποίησης ενώ η Μελέτη αναφέρει για καταγραφές τους φθινοπωρινούς μήνες.

2.3 Είπε ότι θα έπρεπε να αναφερθεί ο τρόπος σύνδεσης του έργου με το δίκτυο της ΑΗΚ και ότι δεν έχουν εκτιμηθεί οι επιπτώσεις από τη σύνδεση με την ΑΗΚ.

Κλείτος Παπαστυλιανού – ΟΠΟΚ

Έθεσε τα εξής θέματα:

2.4 Αν με βάση επιστημονικές δημοσιεύσεις (Κασίνης 2022, Κασίνης και Άλλοι, Κασίνης και Χαραλαμπίδου) διερευνήθηκε σε ποια απόσταση από το έργο βρίσκεται η πλησιέστερη θέση φωλεοποίησης του *Buteo rufinus*.

2.5 Πως προκύπτει το συμπέρασμα ότι ενδέχεται να χαθεί μικρότερο του 1% του ενδιαίτηματος της περιοχής και πως εξάχθηκε η άποψη ότι ο επηρεασμός του είδους θα είναι αμελητέος.

2.6 Πόσα και ποια είδη δέντρων θα επηρεαστούν και να δοθεί η ηλικία και οι διαστάσεις όσον θα επηρεαστούν.

2.7 Οι καταγραφές έγιναν εκτός χρονικής περιόδου φωλεοποίησης και 6 είδη χαρακτηρισμού που φωλιάζουν και 2 είδη που περιλαμβάνονται στους στόχους διτήρησης είναι εκτός της περιόδου των καταγραφών.

Άννη Παπαδοπούλου – Τμήμα Περιβάλλοντος

Έθεσε τα εξής θέματα / ερωτήσεις:

2.8 Κατά πόσον θα επηρεαστεί το είδος Ζάνος, *Falco peregrinus* αφού σύμφωνα με την Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης χρειάζεται ένα χιλιόμετρο απόσταση ασφαλείας από τη φωλιά του.

2.9 Κατά πόσον εξετάστηκαν εναλλακτικές λύσεις για το έργο.

2.10 Πως θα βοηθήσει η εγκατάσταση φωλιών στην περιοχή έργου?(εισήγηση που τέθηκε στην Μελέτη) και κατά πόσον οι φωλιές θα τοποθετούνταν από τον κύριο του έργου. Αν ο κύριος του έργου επιλέξει να πληρώσει και να εγκαταστήσει φωλιές στην ευρύτερη περιοχή

μελέτης για συγκεκριμένο είδος πτηνού της περιοχής θα είναι πιο αποτελεσματικό από την τοποθέτηση φωλιών περιμετρικά των εγκαταστάσεων.

- 2.11 Ποια είναι τα σημεία μέτρησης θορύβου (αναφορά στην σελίδα 15)
- 2.12 Η καταγραφή πτηνοπανίδας έγινε εκτός χρονικής περιόδου μετανάστευσης και φωλεοποίησης.
- 2.13 Πως θα αποφευχθεί η αποκοπή των δέντρων της περίφραξης; Θα μπορούσαν να διατηρηθούν τα δέντρα περιμετρικά του τεμαχίου ως φυσικός φράκτης
- 2.14 Ποιος είναι ο σωστός αριθμός για τα φωτοβολταϊκά πλαίσια. Στην Έκθεση Πληροφοριών γίνεται αναφορά σε 400 πλαίσια αλλά στην ΜΕΟΑ γίνεται αναφορά σε 509 πλαίσια.
- 2.15 Να διαφυλαχθούν οι δενδρώδεις καλλιέργειες ως φυσική περίφραξη του τεμαχίου.
- 2.16 Πως θα γίνει η σύνδεση με το δίκτυο της ΑΗΚ (έκταση, απόσταση, χωροθέτηση). Θα υπάρχει επηρεασμός σε περιοχή Ν2Κ; Τί επιπτώσεις θα υπάρχουν από τα καλώδια;

Πανίκος Παναγίδης – Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Έθεσε τα πιο κάτω θέματα:

- 2.17 Ανέφερε ότι υπάρχει λανθασμένος χάρτης στην Μελέτη και πρέπει να διορθωθεί.

Οι ορθοί χάρτες που υπάρχουν για την Κοιλιάδα Έζουσας δεν περιλαμβάνουν την επέκταση της περιοχής Natura και πρέπει να αντικατασταθεί με τον χάρτη που να περιλαμβάνει την επέκταση. Το έργο σχεδόν περιτριγυρίζεται από περιοχή Natura.

- 2.18 Θα περιμένει απαντήσεις στα υπόλοιπα ερωτήματα.

Νικόλ Μαυρονικόλα – Μελετητής

Απάντησε τα εξής:

- 2.19 Οι καταγραφές της πτηνοπανίδας έγιναν κατά τους φθινοπωρινούς μήνες διότι η Μελέτη τους είχε δοθεί τον Σεπτέμβρη.
- 2.20 Θα προβούν σε καταμέτρηση των δέντρων που θα επηρεαστούν και θα στείλουν τα συμπληρωματικά τους στοιχεία.
- 2.21 Θα αντικαταστήσουν τους λανθασμένους χάρτες με τους ορθούς.
- 2.22 Δεν θα κατασκευαστεί αποθήκη στον χώρο και τα σχέδια έχουν αλλάξει. Στην Μελέτη υπάρχουν τα νέα σχέδια.
- 2.23 Ο πλησιέστερος πάσσαλος της ΑΗΚ στον οποίο θα συνδεθεί το έργο με το δίκτυο βρίσκεται σε απόσταση 350 μέτρων από το έργο.
- 2.24 Δεν εντοπίστηκαν φωλιές του *Buteo rufinus*.
- 2.25 Δεν γνώριζαν ότι έγινε επέκταση της περιοχής Natura.
- 2.26 Σε ερώτηση του κ. Χέλικαρ και του κ. Βοσκού είπε ότι εξ όσων γνωρίζει η σύνδεση με το δίκτυο ΑΗΚ δεν θα επηρεάσει το Natura.

Δέσπω Ζαβρού – Πρόεδρος

Είπε ότι η Επιτροπή αναμένει τα εξής συμπληρωματικά στοιχεία:

2.27 Αριθμός, ηλικία και διαστάσεις \ δέντρων και θάμνων που θα επηρεαστούν.

2.28 Θα αντικαταστήσουν τον λανθασμένο χάρτη με τον ορθό.

Στη συνέχεια ευχαρίστησε και αποδέσμευσε τους μελετητές και ζήτησε από τα μέλη να τοποθετηθούν.

Σε αυτό το σημείο αποχώρησαν οι μελετητές

Κλείτος Παπαστυλιανού – ΟΠΟΚ

2.29 Ανέφερε ότι οι πτηνοπαρατηρήσεις από όλους τους Μελετητές πρέπει να διεξάγονται την Άνοιξη ασχέτως πότε δίνεται η Μελέτη για εκπόνηση και γι' αυτό το θέμα πρέπει να ενημερωθούν όλοι οι Μελετητές.

2.30 Ανέφερε επίσης ότι στην Μελέτη ΕΟΑ υπάρχουν ατεκμηρίωτα συμπεράσματα.

2.31 Ρώτησε σε πόση απόσταση από το έργο είναι η φωλιά του *Buteo rufinus*.

Πανίκος Παναγίδης – Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

2.32 Η φωλιά του *Buteo rufinus* βρίσκεται σε απόσταση 800 μέτρων στα ανατολικά και βρίσκεται εντός περιοχής Natura 2000 (νέας επέκτασης).

2.33 Είπε επίσης ότι ο πλησιέστερος στύλος της ΑΗΚ βρίσκεται εντός χωροκράτειας του είδους *Buteo rufinus*.

2.34 Ζήτησε στα συμπληρωματικά στοιχεία να συμπεριλαμβάνονται στοιχεία για τη σύνδεση με το δίκτυο ΑΗΚ (και χάρτη).

2.35 Ανεξάρτητα από την έκβαση του έργου πρέπει να ενημερωθούν οι Μελετητές για τα σημεία που πρέπει να προσέχουν στις Μελέτες.

2.36 Δήλωσε ότι είναι αρνητικός λόγω χωροθέτησης του έργου το οποίο είναι πολύ κοντά στην περιοχή Natura 2000, βρίσκεται εντός χωροκράτειας του είδους Αετογερακίνας, πιθανόν να έχει επιπτώσεις λόγω της σύνδεσης με το δίκτυο της ΑΗΚ και εφάπτεται διαδρόμου αποδημητικών πουλιών και η ποιότητας της μελέτης δεν είναι καλή.

Μάρτιν Χέλλικαρ

2.37 Ανέφερε ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για ορθές καταγραφές ειδών πτηνοπανίδας είναι ξεκάθαρες και πρέπει να ακολουθούνται από τους Μελετητές. Επίσης είπε ότι θα υπάρχουν επιπτώσεις και από τη σύνδεση με το δίκτυο της ΑΗΚ και είπε ότι είναι αρνητικός για το έργο.

Δέσπω Ζαβρού

2.38 Θα ετοιμαστεί Έκθεση ΕΟΑ.

Θέμα 3 Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για την προστασία και βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου στο Νέο Χωριό (Πάφου) μέχρι τον Παχύαμμο

Δέσπω Ζαβρού - Πρόεδρος

3.1 Αφού καλωσόρισε τους παρευρισκομένους ζήτησε από τον Μελετητή να κάνει την παρουσίαση της Μελέτης ΕΟΑ και στη συνέχεια ζήτησε από τα Μέλη να εκφράσουν διευκρινιστικές ερωτήσεις στους Μελετητές.

Κλείτος Παπαστυλιανού - ΟΠΟΚ

Είπε ότι σε γενικές γραμμές δεν διαφωνεί με το συμπέρασμα της Μελέτης αλλά έκανε τα εξής διευκρινιστικά σχόλια / ερωτήματα :

3.2 Όσον αφορά την περιοχή Μελέτης, αφού το πρώτο μέρος του έργου βρίσκεται σε απόσταση 150-200 μέτρα από την ΕΖΔ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα γιατί η Μελέτη εστιάζεται μόνο στην ΕΖΔ «Πόλις Γιαλιά » και στα είδη χαρακτηρισμού της (δύο είδη χελώνων);

3.3 Στη συνέχεια είπε ότι σε απόσταση 220 μέτρων από το σημείο του πρώτου κυματοθραύστη είναι η είσοδος της θαλάσσιας σπηλιάς του προστατευόμενου είδους φώκιας (Μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*) και σε απόσταση 300 μέτρων στα δυτικά βρίσκεται η παραλία Ασπρόκρεμμου που χρησιμοποιείται κι αυτή από τα είδη χελώνων για φωλεοποίηση. Ρώτησε γιατί δεν εξετάστηκαν οι επιπτώσεις για αυτά τα είδη σε αυτή την περιοχή και ρώτησε αν αυτό έγινε βάσει κατευθυντήριων γραμμών ή αν ήταν απόφαση των Μελετητών.

3.4 Η επιστολή με ημερομηνία 19.1.23 από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων γίνεται αναφέρεται ότι υπάρχει πιθανότητα για επιπτώσεις αλλά όχι τεκμηριωμένα.

3.5 Πρέπει να εξεταστούν και οι συσσωρευτικές επιπτώσεις συμπεριλαμβανομένου και των ειδών οικοτόπων χαρακτηρισμού (1110, 1120, 1170 και στο Χάλαβρο 8330*) και στο είδος φώκιας *Monachus monachus*.

3.6 Είπε στη συνέχεια ότι αν στα συμπεράσματα της Μελέτης αναφέρονται αρνητικές επιπτώσεις εντός ή στην πλησίον περιοχής μελέτης, οι ίδιες επιπτώσεις ισχύουν και στην ευρύτερη περιοχή ακόμα και αν τμήματα της δεν εμπίπτουν εντός περιοχής Natura 2000 αλλά φιλοξενούν ή περιλαμβάνουν κύριες παραλίες φωλεοποίησης χελώνων (π.χ. Αγία Μαρίνα, Παχύαμμος, Πωμός κλπ) και ως εκ τούτου οι επιπτώσεις θα είναι οι ίδιες και για τις δύο περιοχές του έργου. Στη συνέχεια ζήτησε τα σχόλια των Μελετητών για αυτό το θέμα.

3.7 Ρώτησε αν η περιοχή μελέτης καθορίστηκε από τους όρους της Σύμβασης.

3.8 Είπε ότι σύμφωνα με τη δημοσίευση (Ανδρέα Δημόπουλου – 2009-2012) αναφέρονται μέτρα προστασίας που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τις χελώνες. Πρόσθεσε ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη και η θαλάσσια περιοχή όπου γίνεται το ζευγάρωμα της χελώνας και οι οικοτόποι 1110 και 1120 που χρησιμοποιούνται για τροφοληψία και όχι μόνο η παραλία όπου γίνεται η φωλεοποίηση.

Γιάννης Χριστοδουλίδης

3.9 Έθεσε το ερώτημα κατά πόσον η Μελέτη είναι αρνητική μόνο όσον αφορά την περιοχή του έργου που εμπίπτει στο Natura ή είναι αρνητική για όλο το έργο.

Αντώνης Πέτρου – Μελετητής

3.10 Απαντώντας στο ερώτημα 3.2 είπε ότι οι μελετητές επικεντρώθηκαν στο είδος που θεωρούσαν πιο σημαντικό όπως είναι τα είδη της χελώνας και ανέφερε ότι η μελετητής κα Simona Ceriani είναι εμπειρογνώμονας για τις χελώνες. Είπε ότι συμφωνεί με τις παρατηρήσεις του κ. Παπαστυλιανού και είναι πρόθυμοι να κάνουν προσθήκες στην Μελέτη οι οποίες να ικανοποιούν τα ζητούμενα του κ. Παπαστυλιανού.

3.11 Απαντώντας στο ερώτημα 3.6 είπε ότι αυτή η περιοχή είναι σημαντική λόγω των προστατευόμενων ειδών των χελώνων και πρόσθεσε ότι οι επιπτώσεις είναι παντού οι ίδιες σε όλες τις περιοχές ανεξαρτήτως αν εμπίπτουν στο Δίκτυο Natura 2000. Απαντώντας στο ερώτημα 3.7 είπε ότι η περιοχή μελέτης καθορίστηκε από τους όρους της Σύμβασης.

3.12 Απαντώντας στο ερώτημα 3.9 είπε ότι τα συμπεράσματα της Μελέτης αφορούν μόνο την περιοχή Πολις – Γιαλιά και όχι για όλο το έργο και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο δεν εξετάστηκε η περιοχή του Χάλαβρου.

Simona Ceriani – Μελετήτρια εμπειρογνώμονας

3.13 Είπε ότι συμφωνεί με τον κ. Παπαστυλιανού και τον κ. Πέτρου και υπογράμμισε ότι η μελέτη επικεντρώθηκε στα τμήματα που εμπίπτουν εντός Natura 2000. Δήλωσε επίσης ότι συμφωνεί με την εκτίμηση των συσσωρευτικών επιπτώσεων αλλά το θέμα αυτό δεν της ζητήθηκε να το συμπεριλάβει στην Μελέτη και το θέμα της Μελέτης αφορά επιπτώσεις στην φωλεοποίηση της χελώνας.

Δέσπω Ζαβρού – Πρόεδρος

3.14 Ευχαρίστησε και αποδέσμευσε τους Μελετητές και ζήτησε από τα μέλη της επιτροπής να τοποθετηθούν

Σε αυτό τη σημείο αποχώρησαν οι Μελετητές

Μελίνα Μάρκου – Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών

3.15 Είπε ότι Μελέτη θα έπρεπε να εξετάσει το έργο σε όλη την περιοχή στην οποία εξαπλώνεται, ως ενιαίο έργο. Έθεσε το ερώτημα αν το έργο δεν γίνει εντός περιοχών Natura αλλά υλοποιηθεί το υπόλοιπο, αυτό δεν θα έχει πάλι επιπτώσεις στις περιοχές Natura; Πρόσθεσε ότι πρέπει να εξεταστούν κι άλλα είδη και οικοτόποι, ειδικά σε κάποιες περιοχές, όπως ύφαλοι λιβάδια Ποσειδωνίας και άλλα είδη εκτός της χελώνας.

Ανέφερε ότι βάσει επιστολής του ΤΑΘΕ προς το ΤΔΕ το Τμήμα τους ήταν αρνητικό για το έργο.

Δέσπω Ζαβρού - Πρόεδρος

3.16 Αν το έργο απορριφθεί θα πρέπει να απορριφθεί στην ολότητα του ως ενιαίο και όχι αποσπασματικά. Αν μέρος του έργου θα επηρεάσει είδη και οικοτόπους, δεν είναι αρκετή η μη κατασκευή του συγκεκριμένου μέρους του έργου. Θα πρέπει να επανασχεδιαστεί και να επανεκτιμηθεί το έργο με το νέο σχεδιασμό.

Κλείτος Παπαστυλιανού - ΟΠΟΚ

3.17 Ανέφερε τα εξής:

- Είναι λάθος να μην εξετάζονται συσσωρευτικές και θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή η Αρχή της Προφύλαξης, ειδικά αν μιλούμε για πιθανό επηρεασμό ειδών προτεραιότητας.
- Η Μελέτη είναι ανεπαρκής όσον αφορά τα αντικείμενα και αναφέρθηκε στο ότι σε απόσταση 220 μέτρων από την είσοδο της σπηλιάς της φώκιας στο Χάλαβρο θα κατασκευαστεί κυματοθραύστης και οπωσδήποτε θα υπάρχουν πολύ αρνητικές επιπτώσεις στο είδος.
- Θα στείλει βιβλιογραφία για τα πιο πάνω θέματα.
- Συμφωνεί με κα Μάρκου και κα Ζαβρού. Το έργο θα επηρεάσει συνθήκες του βιολογικού κύκλου ακόμα και αν το έργο υλοποιηθεί εκτός Natura.
- Ήδη υπάρχουν επιπτώσεις εντός Natura από έργα που έγιναν εκτός Natura.
- Παρόλο που δεν υπάρχει Διάταγμα για την περιοχή, υπάρχει πρόνοια εντός του Τοπικού Σχεδίου η οποία προνοεί, από το 2003 στις Ειδικές Πρόνοιες Δήλωσης Πολιτικής Πόλις Χρυσοχούς και στις Πρόνοιες και Μέτρα Πολιτικής Τοπικού Σχεδίου Δήλωσης Πολιτικής Πόλεως Χρυσοχούς, όπως στην περιοχή Πόλις - Γιαλιά (εντός διοικητικών ορίων Πόλεως Χρυσοχούς) δεν εκτελούνται οποιαδήποτε έργα ακτοπροστασίας επί του παραλιακού μετώπου (θωρακίσεις, κυματοθραύστες κλπ) μέχρι να γίνει το Διάταγμα.
- Πρέπει να γίνει συζήτηση για το θέμα της προστασίας του παραλιακού μετώπου της ελεύθερης Κύπρου.

Μάρτιν Χέλλικαρ – Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου

3.18 Είπε ότι βάσει της Μελέτης είναι ξεκάθαρο ότι θα υπάρχουν επιπτώσεις και το έργο θα πρέπει να απορριφθεί.

Δέσπω Ζαβρού – Πρόεδρος

3.19 Θα ετοιμαστεί Έκθεση ΕΟΑ.

